

Kancelária Rady pre mediálne služby

**Pracovný materiál Kancelárie Rady na rokovanie Rady pre mediálne služby
dňa 26. 4. 2023**

Správne konanie: REO-RPMS/2023/00126
Predmet: § 152 ods. 3 zákona č. 264/2022 Z. z.
Účastník konania: FPD Media, a.s.
Správny orgán: Rada pre mediálne služby

Dátum: 19. 4. 2023

Príloha:

- screenshoty príspevku „Juraj († 19) zanechal list na rozlúčku: Čo podľa odborníkov hovoria o vrahovi zo Zámockej jeho posledné slová?“, ktorý bol dostupný na <https://www.cas.sk/clanok/2728899/juraj-19-zanechal-list-na-rozlucku-co-podla-odbornikov-hovoria-o-vrahovi-zo-zamockej-jeho-posledne-slova/>

Návrh uznesenia:

Rada pre mediálne služby (ďalej len „Rada“) ako orgán príslušný podľa § 109 a § 110 ods. 1 a 2 zákona č. 264/2022 Z. z. o mediálnych službách postupom podľa § 225 zákona č. 264/2022 Z. z. a § 30 ods.1 písm. h) zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní rozhodla, že správne konanie č. REO-RPMS/2023/00126 vedené voči spoločnosti FPD Media, a.s. vo veci zamedzenia šírenia nelegálneho obsahu v súvislosti s poskytovaním príspevku *„Juraj († 19) zanechal list na rozlúčku: Čo podľa odborníkov hovoria o vrahovi zo Zámockej jeho posledné slová?“* šíreného v rámci obsahovej služby cas.sk.

zastavuje.

pretože odpadol dôvod konania začatého na podnet správneho orgánu.

Úloha:

Kancelária Rady vyhotoví písomné vyhotovenie rozhodnutia o zastavení konania a doručí ho účastníkovi konania.

T: 10. 5. 2023

Z: ReO

* * *

Rada na svojom zasadnutí dňa 21. 12. 2022 prijala uznesenie o začatí správneho konania č. REO-RPMS/2023/00126 podľa § 152 ods. 3 zákona č. 264/2022 Z. z. o mediálnych službách voči spoločnosti FPD Media, a.s. vo veci zamedzenia šírenia nelegálneho obsahu v súvislosti s poskytovaním príspevku *„Juraj († 19) zanechal list na rozlúčku: Čo podľa odborníkov hovoria o vrahovi zo Zámockej jeho posledné slová?“* šíreného v rámci obsahovej služby cas.sk., ktorý mohol naplniť definíciu nelegálneho obsahu podľa § 151 ods. 2 zákona č. 264/2022 Z. z. Súčasťou príspevku (článku) bola Galéria, ktorá obsahovala spolu šesťnásť fotografií, v rámci ktorých dvakrát figurovala aj autentická fotografia (1x použitá samostatne, 1x použitá v koláži s inými fotografiami) údajného „listu na rozlúčku“, ktorý zanechal Juraj K., podozrivý zo spáchania trestného činu teroristického útoku podľa § 419 Trestného zákona.

Účastník konania bol v oznámení o začatí konania vyzvaný, aby v lehote najneskôr do 10 dní od doručenia oznámenia v súlade s § 33 ods. 1 a § 34 ods. 3 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní zaslal svoje stanovisko, prípadne navrhol dôkazy a vyjadril sa k podkladom pre rozhodnutie v predmetnom správnom konaní. Prílohou oznámenia o začatí správneho konania boli aj screenshoty článku *„Juraj († 19) zanechal list na rozlúčku: Čo podľa odborníkov hovoria o vrahovi zo Zámockej jeho posledné slová?“*, ktorý bol dostupný na internetovom portáli cas.sk.

Dňa 30. 1. 2023 bolo Rade doručené vyjadrenie účastníka konania k oznámeniu o začatí správneho konania č. REO-RPMS/2023/00126.

* * *

Účastník konania vo svojom vyjadrení k oznámeniu o začatí správneho konania č. REO-RPMS/2023/00126 uviedol: *„K oznámeniu o začatí správneho konania spol. FPD Media, a.s. uvádza, že s tvrdeniami a právnym posúdením veci v ňom uvedenými sa nestotožňuje a nesúhlasí, že list zverejnený v rámci galérie k článku napĺňa definíciu nelegálneho obsahu podľa § 151 ods. 2 zákona č. 264/2022 Z. z. Napriek uvedenému sa spol. FPD Media, a.s. z opatrnosti rozhodla predmetnú fotografiu listu z článku odstrániť. Spol. FPD Media, a.s. uvádza, že zverejnením predmetného listu realizovala nielen svoju slobodu prejavu, ale najmä právo verejnosti na informácie o veciach verejného záujmu, akou tragická udalosť, o ktorej článok informuje nepochybne je. Spoločnosť mala právo zverejniť*

predmetný list, ako obsah prevzatý z portálu topky.sk. Spoločnosť odmieta, že by list obsahoval časti, v ktorých autor nabáda a podnecuje na pokračovanie v konaní rovnakých alebo obdobných činov a tento názor považuje za nesprávne posúdenie. Napokon obsahom listu sú výlučne názory a myšlienky podozrivého Juraja, ako aj obhajoba jeho konania, s ktorým sa FPD Media, a.s. nestotožňuje. Práve tento obsah môže podnietiť verejnosť k opatrnosti a komunikácii s maloletými a mladistvými o témach, ktoré sú obsahom listu a predísť tak obdobnému konaniu v budúcnosti. Ako v rámci oznámenia uvádzate, v zmysle nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 2021/784 sa pod pojmom „teroristický obsah“ rozumie jeden alebo viacero materiálov, ktoré podnecujú na spáchanie niektorého z trestných činov uvedených v článku 3 ods. 1 písm. a) až i) smernice (EÚ) 2017/541, ak takýto materiál, či už priamo alebo nepriamo, napríklad glorifikáciou teroristických činov, obhajuje páchanie trestných činov terorizmu, a tým spôsobuje nebezpečenstvo spáchania jedného alebo viacerých takýchto trestných činov. Predmetný list však neobsahuje také vyjadrenia podozrivého Juraja, ktorými by podnecoval, resp. nabádal iných k spáchaniu trestného činu terorizmu. Tento je vlastnou obhajobou a vysvetlením jeho konania, preto nemôže napĺňať znaky pojmu teroristický či nelegálny obsah. Na základe uvedených skutočností máme za to, že zverejnením predmetného článku a fotografie listu podozrivého Juraja nedošlo k zverejneniu a šíreniu nelegálneho obsahu v zmysle § 151 ods. 2 zákona č. 264/2022 Z. z., a rovnako ani k porušeniu akéhokoľvek ustanovenia zákona č. 264/2022 Z. z.“

Vzhľadom na obsah vyjadrenia účastníka konania, Rada uvádza nasledovné:

Právne východiská posudzovania nelegálneho obsahu

Zákon č. 264/2022 Z. z. o mediálnych službách

Podľa § 151 ods. 2 zákona č. 264/2022 Z. z. o mediálnych službách „Nelegálnym obsahom sa na účely tohto zákona rozumie obsah, ktorý

- a) napĺňa znaky detskej pornografie alebo extrémistického materiálu,
- b) **podnecuje ku konaniu, ktoré napĺňa znaky niektorého z trestných činov terorizmu,**
- c) **schvaľuje konanie, ktoré napĺňa znaky niektorého z trestných činov terorizmu,** alebo
- d) napĺňa znaky trestného činu popierania a schvaľovania holokaustu, zločinov politických režimov a zločinov proti ľudskosti, **trestného činu hanobenia národa, rasy a presvedčenia alebo trestného činu podnecovania k národnostnej, rasovej a etnickej nenávisti.**“

Podľa § 152 ods. 3 zákona č. 264/2022 Z. z. o mediálnych službách „Konanie o zamedzení nelegálneho obsahu regulátor začne aj vtedy, keď z vlastnej činnosti získa informáciu o existencii nelegálneho obsahu a vec neznesie odklad.“

Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon

Podľa § 140b zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona „Trestné činy terorizmu sú trestný čin založenia, zosnovania a podporovania teroristickej skupiny podľa § 297, trestný čin teroru podľa § 313 a 314, trestný čin teroristického útoku podľa § 419, trestný čin niektorých foriem účasti na terorizme podľa § 419b, trestný čin financovania terorizmu podľa § 419c, trestný čin cestovania na účel terorizmu podľa § 419d a zločin spáchaný z osobitného motívu podľa § 140 písm. d).“

Podľa § 419 ods. 1 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona je trestný čin „teroristického útoku“ definovaný nasledovne: „Kto v úmysle poškodiť ústavné zriadenie alebo obranyschopnosť štátu, narušiť alebo zničiť základnú politickú, hospodársku alebo spoločenskú štruktúru štátu alebo medzinárodnej organizácie, závažným spôsobom zastrašiť obyvateľstvo alebo donútiť vládu štátu alebo iný orgán verejnej moci alebo medzinárodnej organizácie, aby niečo konala, opomenula alebo strpela

- a) hrozí spáchaním útoku alebo spácha útok ohrozujúci život, zdravie človeka alebo jeho osobnú slobodu,“

Podľa § 423 ods. 1 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona je trestný čin „hanobenie národa, rasy a presvedčenia“ definovaný nasledovne: „Kto verejne hanobí

a) niektorý národ, jeho jazyk, niektorú rasu alebo etnickú skupinu, alebo

b) skupinu osôb alebo jednotlivca pre ich skutočnú alebo domnelú príslušnosť k niektorej rase, národu, národnosti, etnickej skupine, pre ich skutočný alebo domnelý pôvod, farbu pleti, náboženské vyznanie alebo preto, že sú bez vyznania,“

Podľa § 424 ods. 1 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona je trestný čin „podnecovanie k národnostnej, rasovej a etnickej nenávisti“ definovaný nasledovne: „Kto verejne podnecuje k násiliu alebo nenávisti voči skupine osôb alebo jednotlivcovi pre ich skutočnú alebo domnelú príslušnosť k niektorej rase, národu, národnosti, etnickej skupine, pre ich skutočný alebo domnelý pôvod, farbu pleti, sexuálnu orientáciu, náboženské vyznanie alebo preto, že sú bez vyznania, alebo verejne podnecuje k obmedzovaniu ich práv a slobôd, potrestá sa odňatím slobody až na tri roky.“

Podľa čl. 2 ods. 7 písm. a) a b) **nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/784 zo dňa 29.04.2021 o riešení šírenia teroristického obsahu online** (ďalej len „nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 2021/784“) sa pojmom „teroristický obsah“ rozumie jeden alebo viacero materiálov, ktorý

- a) podnecuje na spáchanie niektorého z trestných činov uvedených v článku 3 ods. 1 písm. a) až i) smernice (EÚ) 2017/541 (trestné činy terorizmu), ak takýto materiál, či už priamo alebo nepriamo, napríklad glorifikáciou teroristických činov, obhajuje páchanie trestných činov terorizmu, a tým spôsobuje nebezpečenstvo spáchania jedného alebo viacerých takýchto trestných činov;
- b) navádza osobu alebo skupinu osôb na spáchanie alebo podporu spáchania niektorého z trestných činov uvedených v článku 3 ods. 1 písm. a) až i) smernice (EÚ) 2017/541 (trestné činy terorizmu).

Podľa čl. 1 bodu 3 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 2021/784 „Materiál verejne šírený na vzdelávacie, **novinárske**, umelecké alebo výskumné účely alebo **na účely predchádzania terorizmu alebo boja proti nemu** vrátane materiálu, ktorým sa vyjadrujú polemické alebo kontroverzné názory v rámci verejnej diskusie, sa nepovažuje za teroristický obsah. Vykoná sa posúdenie, ktorým sa určí pravý účel daného šírenia a či sa materiál verejne šíri na uvedené účely.“

K testu proporcionality pri obmedzovaní práva na slobodu prejavu a šírenie informácií

Sloboda prejavu, zakotvená v čl. 26 ods. 1 Ústavy SR, patrí medzi základné politické práva v právnom poriadku každej demokratickej spoločnosti. Avšak **sloboda prejavu** nie je bez hraníc a **nemá absolútny charakter**. Ústava SR stanovuje možnosť obmedzenia slobody prejavu a práva na vyhľadávanie a šírenie informácií nasledovne: „Slobodu prejavu a právo vyhľadávať a šíriť informácie možno obmedziť zákonom, ak ide o opatrenia v demokratickej spoločnosti nevyhnutné na ochranu práv a slobôd iných, bezpečnosť štátu, verejného poriadku, ochranu verejného zdravia a mravnosti.“ (čl. 26 ods. 4 Ústavy SR).

V prípade vzájomného konfliktu ústavou garantovaných práv Ústavný súd SR vo svojej doterajšej judikatúre viackrát zdôraznil, že každý konflikt vo vnútri systému základných práv a slobôd treba riešiť prostredníctvom zásady ich spravodlivej rovnováhy (IV. ÚS 362/09, PL. ÚS 22/06, m. m. PL. ÚS 6/04, III. ÚS 34/07). Z čl. 26 ods. 4 Ústavy SR vyplýva, že **sloboda prejavu je garantovaná len do tej miery, pokiaľ v neprimeranom rozsahu nezasahuje do práv a slobôd iných, bezpečnosti štátu, verejného poriadku alebo ochrany verejného zdravia a mravnosti**.

Z čl. 26 ods. 4 Ústavy SR vyplýva, že každé obmedzenie slobody prejavu musí

- vyplývať zo zákona (požiadavka legality),

- sledovať niektorý z legitímnych cieľov, uvedený v ustanovení čl. 26 ods. 4 Ústavy SR – t.j. ochranu práv a slobôd iných, bezpečnosti štátu, verejného poriadku alebo ochranu verejného zdravia a mravnosti (požiadavka legitimacy),
- byť nevyhnutné v demokratickej spoločnosti na ochranu tohto legitímneho cieľa (požiadavka proporcionality)

Pokiaľ ide o pojem „nevyhnutnosť“, Ústavný súd SR konštatoval: „*V súlade s medzinárodným štandardom termín „nevyhnutný v demokratickej spoločnosti“ možno vysvetliť ako naliehavú spoločenskú potrebu prijať obmedzenie základného práva alebo slobody. Obmedzenie práv a slobôd je nevyhnutné, keď možno konštatovať, že cieľ obmedzenia inak dosiahnuť nemožno. Predpokladom teda je, že obmedzenie je nutné aj v demokratickej spoločnosti.*“ (PL. ÚS 15/98)

Pri uplatňovaní požiadavky proporcionality (pri tzv. teste proporcionality) a pri posudzovaní, či môže byť sloboda prejavu obmedzená za účelom ochrany niektorého z verejných záujmov uvedených v čl. 26 ods. 4 Ústavy SR (ochrany práv a slobôd iných, bezpečnosti štátu, verejného poriadku, ochrany verejného zdravia a mravnosti) je teda v prvom rade potrebné posúdiť, či je obmedzenie slobody prejavu naozaj nevyhnutné – t. j. či ochranu verejného záujmu nemožno vykonať iným, menej obmedzujúcim spôsobom, ktorý menej zasahuje do slobody prejavu (požiadavka minimalizácie zásahu do základného práva). Ak obmedzenie slobody prejavu a ochranu verejného záujmu nemožno vykonať iným spôsobom, je následne potrebné vážiť na jednej strane právo na slobodu prejavu a na druhej strane konkrétny verejný záujem a posúdiť, či v okolnostiach konkrétného prípadu prevažuje právo na slobodu prejavu alebo tento konkrétny verejný záujem. Je teda potrebné zistiť, ktorá ústavou chránená hodnota má v okolnostiach konkrétného prípadu väčšiu váhu alebo dôležitosť a následne dať prednosť tej, ktoré je v konkrétnom prípade dôležitejšia.

Právna teória k procesu vzájomného váženia základných práv a verejných záujmov uvádza: „*Po prvé, vychádza z dostatočných, vierohodných a relevantných, často odborných informácií (empirická požiadavka). Po druhé, vychádza z určitého všeobecne uznávaného, legitímneho rebríčku či hierarchie hodnôt v demokratickej spoločnosti (hodnotová požiadavka). A po tretie, spočíva v logickej a ospravedlniteľnej analýze a syntéze, v rámci ktorej normotvorný alebo aplikujúci orgán na základe empirických poznatkov a hodnotových východísk vyjadri a zváži celkové prospechy a ujmy a podľa toho dospeje ku stanoveniu, určeniu alebo uplatneniu zodpovedajúceho obmedzenia alebo výnimky z príslušného základného práva.*“¹

Právna teória a prax k procesu vzájomného váženia základných práv a verejných záujmov tiež uvádza: „*Porovnávanie závažnosti v kolízii stojacich základných práv, resp. verejných statkov (...) spočíva v zvažovaní empirických, systémových, kontextových i hodnotových argumentov. Empirickým argumentom možno chápať faktickú závažnosť javu, ktorý je spojený s ochranou určitého základného práva. Systémový argument znamená zvažovanie zmyslu a zaradenia dotknutého základného práva či slobody v systéme základných práv a slobôd. Kontextovým argumentom možno rozumieť ďalšie negatívne dopady obmedzenia jedného základného práva v dôsledku uprednostnenia iného. Hodnotový argument predstavuje zvažovanie pozitív v kolízii stojacich základných práv vzhľadom k akceptovanej hierarchii hodnôt.*“²

V zmysle rozhodnutí Ústavného súdu SR týkajúcich sa slobody prejavu (napr. II. ÚS 152/08, II. ÚS 340/09, I. ÚS 408/2010, IV. ÚS 107/2010) sa test proporcionality – t.j. posudzovanie, či v okolnostiach konkrétného prípadu prevažuje právo na slobodu prejavu alebo konkrétny verejný záujem – vykonáva na základe uplatnenia viacerých kritérií – konkrétne na základe odpovedí na otázky „**KTO**“ (aký subjekt alebo aká osoba urobila prejav), „**O KOM**“ resp. „**O ČOM**“ (akej osoby alebo témy sa prejav týkal), „**ČO**“ (aké informácie, názory alebo myšlienky boli zverejnené), „**KDE**“ (v rámci akého typu média,

¹ Svoboda, P.: Ústavní základy správního řízení v České republice. Praha: Linde Praha a.s., 2007, s. 59.

² Nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. Pl. ÚS 4/94. Citované podľa Holländer, P.: Ústavněprávní argumentace. Praha: Linde, s.r.o., 2003, s. 22.

článku, platformy alebo obsahu bol prejav urobený), „**KEDY**“ (v akej situácii a za akých okolností bol prejav urobený, vrátane otázky, či bol prejav urobený jednorazovo, opakovane alebo je neustále dostupný) a „**AKO**“ (spôsob prejavu, formulácia prejavu, rozsah prejavu, technický spôsob zverejnenia prejavu).

Pri vykonávaní testu proporcionality, t.j. pri posudzovaní otázky, či bolo obmedzenie slobody prejavu zaručenej v čl. 10 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd naozaj „nevyhnutné v demokratickej spoločnosti“ za účelom ochrany niektorého z verejných záujmov stanovených v čl. 10 ods. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd,³ aj Európsky súd pre ľudské práva zohľadňuje viacero kritérií (faktorov). V rozhodnutí vo veci *Perinçek v. Švajčiarsko* (rozhodnutie z 15. októbra 2015, § 204 - 207) ich zhrnul takto:

„204. Súd bol postavený pred úlohu zvážiť uplatnenie článku 10 Dohovoru v mnohých prípadoch týkajúcich sa **vyhlásení, verbálnych alebo neverbálnych, o ktorých sa tvrdilo, že vyvolávajú alebo odôvodňujú násilie, nenávisť alebo neznášanlivosť**. Pri posudzovaní, či zásah do výkonu práva slobody prejavu autorov takýchto vyhlásení, alebo niekedy aj vydavateľov, bol „nevyhnutný v demokratickej spoločnosti“, Súd vo svetle všeobecných princípov formulovaných v judikatúre (...) zohľadnil viacero faktorov.

205. Jedným z nich bolo, **či boli vyhlásenia urobené v napätej politickej alebo sociálnej situácii; prítomnosť takéhoto pozadia vo všeobecnosti viedla k tomu, že Súd akceptoval, že určitá forma zásahu proti takýmto vyhláseniam bola dôvodná.** (...)

206. Ďalším faktorom bolo, **či vyhlásenia interpretované a videné v ich bezprostrednom alebo širšom kontexte možno považovať za priamu alebo nepriamu výzvu k násiliu, alebo za ospravedlňovanie násilia, nenávisť alebo neznášanlivosti** (...)

207. Súd tiež venoval pozornosť **spôsobu, akým boli vyhlásenia urobené, a ich schopnosti - priamej alebo nepriamej - viesť k škodlivým následkom.** (...)“

Vo vzťahu k posudzovaniu prejavov podnecujúcich k násiliu (priamo alebo nepriamo) alebo obhajujúcich násilie, Európsky súd pre ľudské práva v rozhodnutí *Rouillan v. Francúzsko* (rozhodnutie z 23. júna 2022, § 66) zhrnul kritériá posudzovania takýchto prípadov nasledovne: „...ak sporné vyjadrenia **podnecujú k násiliu** voči jednotlivcovi, verejnému činiteľovi alebo časti obyvateľstva, štátne orgány majú pri skúmaní nevyhnutnosti zásahu do slobody prejavu **širší priestor na uváženie** (Sürek v. Turecko (č. 1) ..., § 61, ...). Súd má za to, že to isté platí pre **vyjadrenia obhajujúce násilie, ktoré tým nepriamo podnecujú na uchýlenie sa k násiliu**. Súd ďalej poznamenáva, že vyjadrenia podnecujúce k použitiu násilia môžu dokonca spadať do rozsahu pôsobnosti článku 17 Dohovoru (pozri *Roj TV A/S v. Dánsko* ...). Súd zdôrazňuje, že špeciálne **berie do úvahy najmä okolnosti prípadov, ktoré mu boli predložené, a v tejto súvislosti najmä ťažkosti spojené s bojom proti terorizmu** (pozri *Sürek v. Turecko* (č. 4) ..., § 58, ..., *Z. B. v. Francúzsko*, ..., § 59, ...), vecou verejného záujmu prvoradého významu v demokratickej spoločnosti (*Demirel proti Turecku* ...). Súd teda bude venovať osobitnú pozornosť **pojmom použitým v spornom vyjadrení branom v jeho celku, osobnosti autora uvedeného vyjadrenia, kontextu jeho zverejnenia a potenciálnym príjemcom posolstva** (*Dicle v. Turecko* (č. 3) ..., § 91, ...).“

Vykonanie testu proporcionality v predmetnom prípade

Podstatou predmetného prípadu je konflikt medzi slobodou prejavu podľa čl. 26 Ústavy SR, konkrétne slobodou prejavu účastníka konania FPD Media, a.s., ktorý zverejnil „list na rozlúčku“ (citácie z listu a autentické fotografie listu) vraha zo Zámockej ulice na spravodajskom portáli cas.sk, a verejnými

³ Podľa čl. 10 ods. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, výkon slobody prejavu „pretože zahŕňa aj povinnosti aj zodpovednosť, môže podliehať takým formalitám, podmienkam, obmedzeniam alebo sankciám, ktoré ustanovuje zákon a ktoré sú **nevyhnutné v demokratickej spoločnosti** v záujme **národnej bezpečnosti, územnej celistvosti, predchádzania nepokojom a zločinnosti, ochrany zdravia alebo morálky, ochrany povesti alebo práv iných, zabráneniu úniku dôverných informácií alebo zachovania autority a nestrannosti súdnej moci.**“

záujmami na ochrane bezpečnosti štátu a verejného poriadku, uvedenými v čl. 26 ods. 4 Ústavy SR, ktoré môžu byť zverejnením listu poškodené.

V zmysle čl. 26 ods. 4 Ústavy SR je teda potrebné vykonať test proporcionality, v ktorom treba posúdiť, či je možné obmedziť právo na slobodu prejavu účastníka konania FPD Media, a.s. – konkrétne jeho právo zverejniť na internetovom spravodajskom portáli cas.sk „list na rozlúčku“ vraha zo Zámockej ulice (citácie listu a autentické fotografie listu) – a to za účelom ochrany bezpečnosti štátu alebo verejného poriadku. Je teda potrebné skúmať, či právo na slobodu prejavu účastníka konania FPD Media, a.s. v okolnostiach konkrétneho prípadu prevažuje nad ústavne chránenými verejnými záujmami – bezpečnosťou štátu a verejným poriadkom, resp. či má alebo nemá väčšiu váhu a dôležitosť.

Povinnosť posúdiť a zohľadniť aspekty slobody prejavu vyplýva aj z Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 2021/784. Ako už bolo uvedené vyššie, podľa čl. 1 bodu 3 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 2021/784 *„Materiál verejne šírený na vzdelávacie, novinárske, umelecké alebo výskumné účely alebo na účely predchádzania terorizmu alebo boja proti nemu vrátane materiálu, ktorým sa vyjadrujú polemické alebo kontroverzné názory v rámci verejnej diskusie, sa nepovažuje za teroristický obsah. Vykoná sa posúdenie, ktorým sa určí pravý účel daného šírenia a či sa materiál verejne šíri na uvedené účely.“* Zmysel uvedeného článku 1 bodu 3 nariadenia je bližšie objasnený recitálom 12 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 2021/784, ktorý uvádza: *„Materiál šírený na vzdelávacie, novinárske, umelecké alebo výskumné účely alebo na účely zvyšovania povedomia v záujme boja proti teroristickej činnosti by sa nemal považovať za teroristický obsah. Pri určovaní toho, či materiál, ktorý poskytuje poskytovateľ obsahu, predstavuje „teroristický obsah“ vymedzený v tomto nariadení, by sa mala zohľadniť najmä sloboda prejavu a právo na informácie, vrátane slobody a plurality médií a slobody umenia a vedeckého bádania. Najmä v prípadoch, keď poskytovateľ obsahu nesie redakčnú zodpovednosť, by sa pri každom rozhodovaní o odstránení šíreného materiálu mali zohľadňovať novinárske normy stanovené predpismi pre tlač alebo médiá v súlade s právom Únie vrátane Charty. Okrem toho by sa vyjadrovanie radikálnych, polemických alebo kontroverzných názorov vo verejnej diskusii o citlivých politických otázkach nemalo považovať za teroristický obsah.“*

Recitál 12 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 2021/784 teda uvádza, že pri posudzovaní, či ide o „teroristický obsah“, je potrebné zohľadniť aj slobodu prejavu a právo na informácie, vrátane Charty základných práv EÚ.

Podľa čl. 11 ods. 1 Charty základných práv EÚ (ďalej len „Charta“) má každý právo na slobodu prejavu. Podľa čl. 11 ods. 2 Charty sa rešpektuje sloboda a pluralita médií. Z vysvetliviek čl. 52 ods. 3 Charty vyplýva, že význam a rozsah slobody prejavu je rovnaký ako podľa čl. 10 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.⁴ Čl. 52 ods. 3 Charty teda svojím obsahom materiálne včleňuje Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd do Charty, hoci EÚ môže poskytovať aj vyšší stupeň ochrany základných práv než plyní z Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.⁵

Výklad ustanovení nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 2021/784, posudzovanie, či ide o „teroristický obsah“ a zohľadnenie slobody prejavu je teda potrebné vykonať **aj vo svetle judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva**, ktorá interpretuje právo na slobodu prejavu vyplývajúce z čl. 10 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

KTO urobil prejav

⁴ Vysvetlivky k Charte boli publikované v Úradnom vestníku EÚ spolu s Chartou pod číslom C303 zo 14.12.2007 – podľa čl. 52 ods. 7 Charty sú tieto vysvetlivky neoddeliteľnou súčasťou postupov orgánov verejnej moci pri výklade a používaní Charty.

⁵ Mazák, J.: Sloboda prejavu v Charte základných práv EÚ ako test práva členského štátu. In: Vozár, J. a kol.: Sloboda prejavu v rozhodnutiach súdov. Bratislava: VEDA, 2015, s. 33.

Ústavný súd SR aj Európsky súd pre ľudské práva konštantne zdôrazňujú, že masmédiá a novinári sú „strážnym psom demokracie“ a hrajú v demokratickom právnom štáte významnú úlohu. Podľa Európskeho súdu pre ľudské práva novinári majú spoločenskú povinnosť poskytovať informácie a myšlienky týkajúce sa vecí verejného záujmu a verejnosť má právo takéto informácie dostať (napr. rozhodnutie *Thorgeir Thorgeirson v. Island*). Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva vyplýva, že novinárom a masmédiám prislúcha privilegované postavenie z hľadiska ochrany slobody prejavu – t.j. zvýšená miera ochrany v porovnaní s inými subjektmi slobody prejavu, a to zvlášť pri informovaní o veciach verejného záujmu (napr. rozhodnutia *Prager a Oberschlick v. Rakúsko* alebo *Bladet Tromsø a Stensaas v. Nórsko*). Novinárom je dokonca umožnené používať určitú mieru prehánania a provokácie. Účastník konania FPD Media, a.s., ktorý je prevádzkovateľom spravodajského internetového portálu cas.sk, na ktorom bol „list na rozlúčku“ (citácie z listu a autentické fotografie listu) zverejnený, je teda nositeľom slobody prejavu a vzťahuje sa na neho zvýšená ochrana prislúchajúca novinárom resp. masmédiám.

O ČOM – akej záležitosti sa prejav týkal

Európsky súd pre ľudské práva vo svojich rozhodnutiach prísne posudzuje obmedzenia slobody prejavu, ak sa tento prejav týkal **vecí verejného záujmu**. Vecami verejného záujmu sú v prvom rade nepochybne veci týkajúce sa politického diania a politikov, avšak Európsky súd pre ľudské práva v rozhodnutí *Thorgeir Thorgeirson v. Island* uviedol, že odmieta rozlišovať medzi politickou diskusiou a diskusiou o iných veciach verejného záujmu – konkrétne uviedol, že v jeho rozhodovacej činnosti nemožno nájsť „žiadny oprávnený dôvod rozlišovať... medzi politickou diskusiou a diskusiou o iných veciach verejného záujmu.“ V rozhodnutiach *Bladet Tromsø a Stensaas v. Nórsko* a *Bergens Tidende v. Nórsko* boli Európskym súdom pre ľudské práva uznané za tvrdenia týkajúce sa vecí verejného záujmu aj výroky, ktoré sa netýkali politikov, verejne činných osôb alebo politických záležitostí. Z týchto rozhodnutí teda vyplýva, že **zvýšená ochrana je slobode prejavu poskytovaná vtedy, ak sa týka akýchkoľvek vecí verejného záujmu**.

Útok a vraždy na Zámockej ulici, ktoré vyšetrovateľ Národnej kriminálnej agentúry po konzultácii so špeciálnym prokurátorom kvalifikoval ako obzvlášť závažný zločin teroristického útoku⁶ a jej obeťou boli príslušníci LGBTI+ menšiny, **je nepochybne vecou verejného záujmu**, o ktorej majú médiá právo ako aj povinnosť informovať verejnosť.

Rozhodujúce však bude posúdenie ďalších otázok, z ktorých sa skladá test proporcionality – t.j. aký bol obsah „listu na rozlúčku“ (citácií z listu a autentických fotografií listu), ktorý bol účastníkom konania FPD Media, a.s. zverejnený a šírený (odpoveď na otázku „ČO“), spôsob, akým účastník konania tento list zverejnil (odpoveď na otázku „AKO“) a v akej situácii a za akých okolností účastník konania tento list zverejnil (odpoveď na otázku „KEDY“).

ČO - aké informácie, názory alebo myšlienky boli tlmočené

Ústavný súd SR aj Európsky súd pre ľudské práva vo svojich rozhodnutiach posudzujú obmedzenia slobody prejavu prísne, ak sa prejav týkal vecí verejného záujmu. Sloboda prejavu sa podľa Európskeho súdu pre ľudské práva „vzťahuje nielen na „informácie“ alebo „myšlienky“, ktoré sú prijímané priaznivo alebo sú považované za neškodné alebo je k nim zaujímaný ľahostajný postoj, ale aj na také, ktoré urážajú, šokujú alebo znepokojujú štát alebo určitú časť obyvateľstva. Také sú požiadavky pluralizmu, tolerance a znášanlivosti, bez ktorých nemôže existovať demokratická spoločnosť.“ (*Handyside v. Spojené kráľovstvo*, rozhodnutie zo 7. decembra 1976, § 49).

⁶ <https://www.teraz.sk/slovensko/tragicku-strelbu-v-bratislave-prekvali/667778-clanok.html>

Zároveň však Európsky súd pre ľudské práva uvádza: „Podľa judikatúry Súdu má prejav týkajúci sa vecí verejného záujmu v zásade nárok na silnú ochranu, zatiaľ čo **vyjadrenie, ktoré podporuje alebo ospravedlňuje násilie, nenávisť, xenofóbiu alebo inú formu intolerancie, si za normálnych okolností nemôže nárokovať ochranu.**“ (rozhodnutie *Perinçek v. Švajčiarsko*, § 230) Európsky súd pre ľudské práva zdôrazňuje, že „tolerancia a rešpekt pre rovnakú dôstojnosť všetkých ľudských bytostí tvorí základ demokratickej a pluralitnej spoločnosti. Z toho vyplýva, že v princípe sa môže v demokratických spoločnostiach považovať za nevyhnutné trestať všetky formy alebo dokonca zabráňovať všetkým formám prejavov, ktoré propagujú, podnecujú, podporujú alebo ospravedlňujú nenávisť založenú na neznášanlivosti (vrátane náboženskej neznášanlivosti), ak „formálne požiadavky“, „podmienky“, „obmedzenia“ alebo „sankcie“, ktoré boli uložené, sú primerané legitímnemu cieľu, ktorý je sledovaný...“ (rozhodnutie *Erbakan v. Turecko*, § 56). Európsky súd pre ľudské práva tiež uvádza, že „podnecovanie k nenávisti nevyhnutne neznamená výzvu k násiliu alebo k inému trestnému činu. Útoky spáchané urážaním, zosmiešňovaním či hanobením určitých skupín obyvateľov môžu byť dostatočným dôvodom, aby štátne orgány konfrontované so slobodou prejavu vykonávanou nezodpovedným spôsobom uprednostnili potieranie rasistických prejavov...“ (rozhodnutia *Féret v. Belgicko*, § 73 a *Vejdeland v. Švédsko*, § 55).

Z rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva vyplýva, že **ak ide o prejavy resp. šírenie informácií a materiálov, ktoré podnecujú násilie, majú štátne orgány širšiu mieru úvahy vo vzťahu k tomu, aké opatrenia je potrebné prijať proti šíreniu takýchto informácií a materiálov.** Napríklad podľa rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva *Sürek v. Turecko* č. 1 „ak takéto vyjadrenia podnecujú k násiliu voči jednotlivcovi, verejnému činiteľovi alebo časti obyvateľstva, štátne orgány majú pri skúmaní potreby zásahu do slobody prejavu širší priestor na uváženie.“ (§ 61)

Napriek tomu, že vražda na Zámockej ulici a problém existencie izolovaných jednotlivcov radikalizovaných prostredníctvom neonacistických a extrémistických sociálnych sietí a internetových stránok sú nepochybne vecou verejného záujmu a médiá majú pri informovaní o tejto udalosti vysokú mieru slobody prejavu, sú povinné informovať takým spôsobom, aby neprimerane neohrozili alebo nenarušili verejný poriadok alebo bezpečnosť štátu, ktoré sú v zmysle čl. 26 ods. 4 Ústavy SR ústavne chránenými verejnými záujmami.

Ako už bolo uvedené vyššie, vzájomné váženie základného práva na slobodu prejavu a kolidujúceho verejného záujmu (napr. záujmu na ochrane bezpečnosti štátu alebo verejného poriadku) sa vykonáva **aj zohľadňovaním empirických argumentov** – t.j. proces vzájomného váženia základného práva a verejného záujmu musí vychádzať z dostatočných, vierohodných a relevantných, často odborných informácií, pričom empirickým argumentom možno chápať aj faktickú závažnosť javu, ktorý je spojený s ochranou určitého základného práva.

Posudzovanie, či „list na rozlúčku“ (citácie a autentické fotografie údajného listu) bolo možné zverejniť, teda spočíva nielen v zvažovaní princípov a hodnôt (významu slobody prejavu), ale aj v empirických úvahách – t.j. v zistení konkrétnych a aktuálnych empirických informácií o situácii na extrémistickej a teroristickej scéne a v zvažovaní praktických dôsledkov zverejnenia listov alebo dokumentov podobnej povahy na bezpečnosť štátu a verejný poriadok.⁷

Poznanie empirických informácií o nových decentralizovaných formách organizovania teroristov a extrémistov na sociálnych sieťach a internete, o význame zverejňovania manifestov a „listov na rozlúčku“ pre teroristickú extrémistickú scénu a informácií o dôsledkoch, ktoré môže mať zverejnenie takýchto listov, je teda pre posúdenie právnej prípustnosti zverejnenia „listu na rozlúčku“ (citácií a autentických fotografií údajného listu) veľmi významné.

⁷ Podľa odbornej literatúry o vzťahu nenávisťných prejavov a slobody prejavu platí, že čím je demokratické zriadenie v konkrétnych krajinách menej stabilné, menej dlhotrvajúce a menej prosperujúce, tým viac treba brať do úvahy praktické dôsledky a účinky konkrétnych prejavov na spoločnosť (t.j. konzekvencialistické argumenty). Pozri Heinze, E.: *Hate Speech and Democratic Citizenship*. Oxford University Press, 2016.

Z empirických informácií aj odbornej literatúry vyplýva, že sociálne siete a internet sa v posledných rokoch stali „motorom“ extrémizmu.⁸ Internet a sociálne siete vytvorili extrémistom hlásajúcim nadradenosť bielej rasy nové možnosti na radikalizáciu a nábor nasledovníkov a umožňujú im osloviť globálne publikum na celom svete, napríklad šírením extrémistických manifestov a dokumentov oslavujúcich teroristov a ich útoky. Pri analýze významných teroristických útokov, ktoré sa za posledné roky udiali, sa ukázalo, že každý takýto teroristický útok slúžil na inšpirovanie a podnietenie ďalších budúcich teroristických útokov.⁹

Ide o prívržencov novej formy teroristického hnutia – tzv. akcelerationizmu, ku ktorému možno zaradiť aj vraha zo Zámockej ulice a ktoré sa prostredníctvom páchania teroristických útokov a vyzývania na ich páchanie snaží dosiahnuť chaos, destabilizáciu a kolaps spoločnosti, znefunkčniť demokratické vlády, vyvolať rasovú vojnu a potrestať „bielych ľudí“, ktorí podľa nich páchajú zradu voči svojej rase.¹⁰ Pre akcelerationizmus je typické, že sa nevyznačuje osobným angažovaním v tradičných pravicovo-extrémistických skupinách, ale ide o internetové hnutie.¹¹

Ide teda o izolovaných útočníkov - tzv. osamelých vlkov – ktorí nie sú formálne organizovaní v nejakej skupine, ale ktorí sa radikalizujú, inšpirujú a odhodlávajú k teroristickým útokom aj vďaka manifestom zverejneným inými páchatelmi teroristických útokov. Z dostupných informácií vyplýva, že zverejnenie manifestu teroristov alebo iných nimi vypracovaných dokumentov a ich následné šírenie na internete je významnou súčasťou teroristickej stratégie.¹² Zverejnené manifesty a dokumenty vypracované teroristami radikalizujú a motivujú ďalších útočníkov a šíria posolstvo teroristov v spoločnosti.¹³ Aj vrah

⁸ Napr. Fielitz, M. – Marcks, H.: Digitálny fašizmus. Sociálne médiá ako motor pravicového extrémizmu. Hadart Publishing s.r.o., 2022.

⁹ Dokument „Contemporary manifestations of violent right-wing extremism in the EU“ pripravený pre Európsku komisiu medzinárodnou expertnou sieťou „Radicalisation Awareness Network“ v roku 2021, dostupný na https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2021-04/ran_adhoc_cont_manifestos_overview_en.pdf

¹⁰ V Monitorovacej správy o stave extrémizmu v Slovenskej republike za obdobie rokov 2020 – 2021 schválenej vládou SR dňa 9. novembra 2022 sa uvádza: „Ďalším online hnutím je akcelerationizmus, príznačný najčastejšie propagáciou násilného presadzovania extrémne pravicovej ideológie ako súčasť systému bielej nadradenosti. Akcelerationizmus vychádzajúci z hnutia presadzujúceho nadradenosť bielej rasy považuje modernú spoločnosť za neudržateľnú a verí, že by mal byť násilne vyvolaný jej kolaps s cieľom vybudovať novú spoločnosť založenú na etno-nacionalizme. Najvýraznejším znakom akcelerationizmu je presvedčenie, že násilie je jediná cesta ako dosiahnuť stanovené politické ciele, pričom jeho predstavitelia vyzývajú k teroristickým útokom s cieľom destabilizovať súčasnú spoločnosť, vyvolať rasovú vojnu, potrestať bielych ľudí, ktorí páchajú zradu voči svojej rase a znefunkčniť demokratické vlády. Obzvlášť nebezpečným je vystavovanie sa radikálnemu obsahu na platformách od veľmi mladého veku. Zdieľaný obsah v čítavých miestnostiach je silne rasistický, antisemitský.“. Dostupné na <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/27775/1>

¹¹ Na nebezpečenstvo novej stratégie terorizmu – tzv. akcelerationizmu – upozornila aj Slovenská informačná služba vo svojej správe za rok 2021, kde uviedla, že ide o novú formu pravicovo-extrémistických hnutí, ktorá sa už nevyznačuje osobným angažovaním v tradičných pravicovo-extrémistických skupinách, ale ide o internetové hnutia. V správe sa uvádza: „V kontexte negatívnych dosahov pandémie ochorenia COVID-19 SIS analyzovala nový trend v zahraničnej PEX (pozn.: pravicovo-extrémistickej) scéne týkajúci sa zvyšujúceho sa záujmu mladistvých osôb o PEX ideológiu. Nedialo sa tak však osobným angažovaním v tradičných PEX skupinách, ale prostredníctvom nových „online PEX hnutí“, ktoré propagujú násilné presadzovanie PEX ideológie (tzv. akcelerationizmus). Na šírenie svojej ideológie a nenávistných prejavov predmetné hnutia využívajú všeobecne dostupné komunikačné platformy vrátane platforiem používaných pri výučbe dištančnou formou. K ich vzniku prispeli sociálna izolácia a výrazný nárast aktivít mládeže vo virtuálnom priestore z dôvodu protipandemických opatrení.“ (dostupné na <https://www.sis.gov.sk/pre-vas/sprava-o-cinnosti.html#terorizmus>)

¹² Ware, J.: Testament to Murder: The Violent Far-Right's Increasing Use of Terrorist Manifestos.: International Centre for Counter-terrorism Policy Brief, Haag, 2020. Dostupné na <https://icct.nl/publication/testament-to-murder-the-violent-far-rights-increasing-use-of-terrorist-manifestos/>

¹³ V článku Investigatívneho centra Jána Kuciaka sa uvádza: „Terrorgram tvoria radikálne pravicové kanály na platforme Telegram, kde anonymní používatelia z celého sveta šíria neonacistickú propagandu. ... Až do teroristického útoku na Zámockej ulici v Bratislave bol Terrorgram pre slovenskú verejnosť neznámym pojmom. V hĺbinách komunikačnej platformy Telegram však už roky existujú uzavreté skupiny, ktoré šíria nenávistnú propagandu voči „bielej rase“, židom, LGBTI+ ľuďom ako aj násilný obsah v rôznych formách. A práve viaceré na sebe nezávislé kanály vedené anonymnými užívateľmi z celého sveta tvoria Terrorgram, sieť neonacistických akceleračných kanálov. Vrah zo Zámockej im vo svojom manifeste poďakoval so slovami „Viete, kto ste. Ďakujem vám za vaše úžasné texty a umenie, za vaše politické texty, za vaše praktické príručky. Budovanie budúcnosti bielej revolúcie, jedna publikácia za druhou,“ napísal. Podľa informácií experta na radikálny pravicový terorizmus na Telegramu „správcovia významných telegramových kanálov a tvorcovia propagandy uviedli, že (vrah - pozn.

zo Zámockej ulice vo svojom manifeste uviedol, že ho k útoku inšpirovali a motivovali teroristi, ktorí v minulosti vykonali teroristické útoky – konkrétne Payton Gendron, ktorý zavraždil 10 ľudí v supermarkete v meste Buffalo v USA, Brenton Tarrant, ktorý v meste Christchurch na Novom Zélande zavraždil 51 ľudí modliacich sa v mešitách, alebo Timothy Earnest, ktorý vraždil v synagóge v meste San Diego v USA.¹⁴ Moment útoku využívajú členovia internetových teroristických komunít na oslavu teroristického útoku a na šírenie výziev na vykonanie ďalších podobných teroristických útokov.¹⁵ Po vykonaní útoku sú samotní útočníci internetovou teroristickou komunitou oslavovaní a zaradení do zoznamu teroristických „svätcov“ a „mučeníkov“ a ich manifesty alebo iné nimi vypracované dokumenty sú šírené internetom.¹⁶ Takéto uznanie môže byť pre nových potencionálnych útočníkov tiež jednou z motivácií k tomu, aby sa odhodlali k teroristickému útoku. Zistenia investigatívnych novinárov ukazujú, že aj vrah zo Zámockej ulice bol po spáchaní vražd na teroristických sociálnych sieťach takýmto spôsobom oslavovaný a jeho manifest bol šírený internetom.¹⁷

red.) bol súčasťou komunity a ovplyvnený ich prácou“. Odborník pripomína, že v manifeste spomína aj propagandistické publikácie Terrorgramu, ktoré ho ovplyvnili.“ (Terorista zo Zámockej sa radikalizoval na Terrorgrame, jeho členovia si pripisujú zásluhy. Investigatívne centrum Jána Kuciaka, 8. 11. 2022, dostupné na <https://icjk.sk/202/Terorista-zo-Zamockej-sa-radikalizoval-na-Terrorgrame-jeho-clenovia-si-pripisuju-zasluhy->).

¹⁴ Ide o skutočnosť známu z úradnej činnosti správneho orgánu - Rady (v zmysle § 32 ods. 2 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní), že vrah zo Zámockej ulice vo svojom manifeste odkázal na týchto konkrétnych teroristov a výslovne v manifeste uviedol: „Posledným klincom do rakvy bol Payton Gendron. Jeho livestream mi dal novú inšpiráciu a nový impulz urobiť to, čo bolo treba urobiť po rokoch odkladania.“

¹⁵ Dokument „Lone Actors in Digital Environments“ pripravený pre Európsku komisiu medzinárodnou expertnou sieťou „Radicalisation Awareness Network“ v roku 2021, dostupný na https://home-affairs.ec.europa.eu/whats-new/publications/lone-actors-digital-environments-october-2021_en

¹⁶ V článku Investigatívneho centra Jána Kuciaka sa uvádza: „V období pred útokom v Bratislave sa na Terrorgrame očakávalo vydanie nového propagandistického teroristického filmu. Dokument, podľa experta, propagovali akýmsi trailerom, naprieč celým Terrorgramom, a toto video mohlo mať vplyv aj na rozhodovanie strelca zo Zámockej. Práve jemu dokument nakoniec po zverejnení venovali. Odborník dodáva, že cieľom takýchto videí je inšpirovať ďalších ľudí k útoku. „Ukazuje, pozrite, ak to urobíte aj vy, stanete sa tiež 'svätým' a my sa postaráme o to, aby vaše meno žilo ďalej.“ Reakcie Terrorgramu na vraždu dvoch nevinných ľudí v Bratislave expert opísal jedným slovom – nadšenie. „Všetci boli nadšení a chceli získať čo najviac materiálu, aby mohli začať vytvárať ďalšiu propagandu. Toto bol prvý 'svätý' Terrorgramu. Bol jedným z nich. Ovplyvnený ich slovami a propagandou,“ opisuje dianie v radikálnych skupinách. (...) Jedným z nástrojov propagandy Terrorgramu je vyhlasovanie bielych masových vrahov za 'svätých'. Označia za nich tých, ktorí spáchali útok na podporu nadradenosti bielej rasy, neonacizmu alebo iného variantu tej istej ideológie - s cieľom zabiť „nepriateľov bielej rasy“. Páchateľov takýchto zločinov, bez ohľadu na to, či ich počas útoku zabili, popravili po rozsudku súdu alebo sa dostanú do väzenia, považujú za mučeníkov. Stanú sa akýmsi vzormi. Na ich propagáciu využívajú aj tzv. „Kalendár svätých“. Každý mesiac zdieľajú historické násilné teroristické činy súvisiace s beloškým rasizmom, ktoré formovali ich hnutie, a vyčerpávajúco ich dokumentujú v nádeji, že budú inšpirovať ďalších. Do kalendára patria aj niektorí „bratia“, ktorí sa nehlásia k nadvláde bielej rasy, ale ktorých násilné činy bieli rasisti nadšene schvaľujú.“ (Terorista zo Zámockej sa radikalizoval na Terrorgrame, jeho členovia si pripisujú zásluhy. Investigatívne centrum Jána Kuciaka, 8. 11. 2022, dostupné na <https://icjk.sk/202/Terorista-zo-Zamockej-sa-radikalizoval-na-Terrorgrame-jeho-clenovia-si-pripisuju-zasluhy->).

¹⁷ V článku Investigatívneho centra Jána Kuciaka sa uvádza: „Informácie pochádzajúce z Terrorgramu naznačujú, že členovia jeho kanálov začali vraha z baru Tepláreň okamžite oslavovať a tvorili veľké množstvo propagandy. Vytvorili mu aj „poster svätého“. ICJK malo možnosť nahliadnuť do tohto dokumentu, ktorý nesie identické znaky ako v prípade predchádzajúcich posterov kalendára svätých, teda masových vrahov. Tie sú vytvorené podľa prísnej šablóny, ktorá je pre cieľovú skupinu okamžite rozpoznateľná. Podľa dát Left Coast Right Watch do januára 2022 ich vytvorili už takmer 100. Tieto materiály obsahujú okrem iného propagandistické prvky, meno páchateľa, odkaz na jeho hlavný Terrorgram kanál, počet obetí násilného incidentu a dátum "akcie" - doplnený nacistickými runami a fotkami obetí. Manifest vraha zo Zámockej, podľa experta, okamžite premenili na „evanjelium“. „Zachránili ho, zdieľali a šírili. Vytvorili z neho aj audioknihu. Chválili, ako hovoril o potrebe zabíjať Židov a páchať násilné činy. Chválili jeho angličtinu. Mnohí ho vnímali ako neuveriteľne dôležitý manifest s potenciálom ďalšej radikalizácie,“ popisuje situáciu expert. Manifest bol mimochodom ešte niekoľko dní po útoku verejne dostupný v internetovom archíve.“ (Terorista zo Zámockej sa radikalizoval na Terrorgrame, jeho členovia si pripisujú zásluhy. Investigatívne centrum Jána Kuciaka, 8. 11. 2022, dostupné na <https://icjk.sk/202/Terorista-zo-Zamockej-sa-radikalizoval-na-Terrorgrame-jeho-clenovia-si-pripisuju-zasluhy->).

Čo sa týka „listu na rozlúčku“ (citácií z listu a autentických fotografií listu), ktorý bol zverejnený na internetovom portáli cas.sk, po nadpise článku „Juraj († 19) zanechal list na rozlúčku: Čo podľa odborníkov hovoria o vrahovi zo Zámockej jeho posledné slová?“ nasledoval v článku nižšie uvedený text, v ktorom boli zverejnené citáty z „listu na rozlúčku“ spolu s novinárskym komentárom a stanoviskami odborníkov (citáty z listu alebo parafrázy citátov sú vyznačené hrubým písmom - boldom):

„Bol zmierený s osudom! Z listu, ktorý po sebe zanechal vrah zo Zámockej ulice v Bratislave, doslova mrazí. Hoci mal Juraj len 19 rokov, jeho myšlienky boli nasiaknuté rasizmom a nenávisťou k menšinám. Z jeho posledných slov, ktoré adresoval svojim rodičom, sestre a tajomnej žene, je jasné, že nič z toho, čo vykonal, neľutuje. Čo o jeho posledných chvíľach prezrádza list z pohľadu odborníkov?! Bezprostredne po brutálnej poprave dvoch mužov patriacich k LGBTI komunite bolo jasné, že vraždiaci tínedžer sa hlásil k homofóbií a rasizmu. Na svojom profile na sociálnej sieti zverejnil manifest, ktorý mozaiku o jeho nenávisti k Židom či k menšinám dokrešľuje do obľudných rozmerov. V rovnakom duchu sa nesie aj list na rozlúčku, ktorý po sebe zanechal a ktorý zverejnil portál Topky.sk.

„Prichádza čas, vykročím vpred von z dverí bytu a zaútočím na nepriateľa všetkým, čo mám. Celou svojou silou, vykonám tak s úsmevom na tvári aj s vedomím o tom, čo to pre zvyšok môjho života znamená,“ napísal na úvod bez štipky ľútosti Juraj. Je zrejmé, že tieto slová písal ešte pred tým, ako došlo k vražde, čiže už dopredu bol rozhodnutý zomrieť.

Odkaz rodičom

Po vražde Juraj zamieril domov, kde naposledy videl svojich rodičov, ktorým sa priznal, čo spáchal. Napriek tomu, že medzi nimi došlo k ostrej výmene názorov a dokonca ich mal zamknúť v izbe, rozhodol sa im venovať svoje posledné myšlienky. Neúhladným a evidentne narychlo načmáraným písmom ich prosí, aby nesmútili.

„Mama, otec, nie vždy som k vám bol úprimný. Nie vždy som bol dobrým synom. Nie vždy som si cenil to, čo ste pre mňa robili. Ale vedzte, že za mojich 19 rokov v živote vd'ačím len a len vám. Nekonečne si toho vážim,“ zazneli slová smerom k rodičom, ktorých prosil o jedinu vec, aby dávali pozor na sestru Natálku. „Nedovoľte, aby sa jej niečo stalo. Nedovoľte,“ prosil.

Necítil ľútosť

To, z čoho mrazí, je fakt, že Juraj nemal žiadne výčitky svedomia. „To, čo robím, robím nie pre seba. Robím to preto, lebo viem, aké plány majú naši nepriatelia. Robím to pre svoj ľud, pre svoj národ, pre svoju rasu,“ opísal dôvody svojho ohavného činu. Dokonca mal radosť z toho, čo vykonal. Trápilo ho len jedno a miešali sa v ňom len dve emócie. „Radosť z toho, že sa mi naskytla takáto príležitosť zaútočiť na tento okupačný židovský systém, a smútok z toho, že nebudem nažive na to, aby som videl svet po porážke nášho nepriateľa,“ písal Juraj s tým, že sa rozhodol zobrať osud do vlastných rúk.

Tajná láska

Časť listu je venovaná osobe, ktorú označuje „ona“. Ide zrejme o jeho tajnú lásku, ktorá o jeho citoch nemala ani potuchy. „Nikdy som jej nič nepovedal. Jej meno tu nenapišem, lebo to nemá zmysel. Nikdy som nemal odvahu jej povedať, čo som mal na mysli, preto mi nepríde vhodné ju do toho zatiahnuť,“ zneli slová na rozlúčku smerom k osobe, ktorá sa už nikdy nedozvie, že mal pre ňu naozaj slabosť.

Na konci listu hovorí, že je čas vykročiť a bojovať, a to aj v prípade, že by mal byť posledný Európan, čo tak urobí. „Ale ja viem, že nebudem. Aj po smrti budem s vami nad'alej, len nie fyzicky. Spomienky, zážitky, tie navždy ostanú,“ ukončil list plný hrôzy Juraj. Ako potvrdil včera špeciálny prokurátor Daniel Lipšic, vraždu na Zámockej ulici prekvalifikovali na obzvlášť závažný zločin teroristického útoku.

V jeho očiach vyhral nad systémom

Radovan Bránik, bezpečnostný analytik

Teraz je už jasné, že motívom samovraždy neboli žiadne depresie ani výčitky svedomia, ale pocit triumfálnej výhry nad systémom. Tým, že zabil sám seba, znemožnil „svetovej židovskej nadvláde“ zatknúť ho a potrestať. Podľa mňa to svedčí o tom, že veľa podobných fanatikov v dohľadnom čase na Slovensku nebude. Vylúčiť sa to však, samozrejme, nedá, keďže bolo prelomené určité tabu. V porovnaní s podobnými „osamelými vlkami“ i zo Západu je samovražda pomerne netypická, väčšinou sa nechajú chytiť, alebo sa ľutujú a nechcú sa zabiť. Krajčík nebol dostatočne pripravený na samotný útok, ideologicky bol však ochotný ísť úplne na hranu.

To citlivé v ňom bolo naviazané na rodinu

Dušan Kešický, psychológ

List nám nepriniesol nejaké zásadné nové poznatky, pretože stále je v hre to, že mohol byť duševne chorý. Ak ho napísal pred skutkom, bol pripravený, že zomrie. Vyzerá to tak, že jeho čin znamenal naplnenie toho, čo chcel. Keď vidíme prázdnotu jeho života, ktorý chcel naplniť takýmto skutkom, bolo by zaujímavé, čo by sme o ňom zistili, ak by sme ho mohli vyšetriť. List nám hovorí aj o tom, že so svojím životom už iné zámary nemal. Aj ľudia, ktorí vyzerajú ako úplne bezcitní, majú určité osoby, ku ktorým sa silno viažu. Majú pocit, že to sú tí jedení, ktorí im rozumejú. To citlivé, čo v ňom prebývalo, bolo naviazané na rodičov, a o to chladnejší bol jeho vzťah k okoliu.

Je to skryté SOS

Gabriela Herényiová, detská psychologička

Tento list mi príde ako od niekoho, kto je od kolísky vychovávaný pre džihád, k vraždám, samovražedným útokom. Musel mať dobrý výplach mozgu, ale že na to škola neprišla, ktorá je pre nadané a talentované deti, má tých psychológov päť alebo šesť, je zarážajúce. Mnohé deti, ktoré majú takéto vysoké IQ, sú sociálni impotenti a potrebujú obrovskú starostlivosť zo sociálnej stránky, lebo nie sú schopní komunikovať s bežnými ľuďmi. Je to skryté SOS, všimnite si ma, tu som, a všetci budú o mne hovoriť. O nič iné mu nešlo. Čo sa týka tej záhadnej ženy - bol vo veku, keď sa ľudská podstata objaví, že má náklonnosť k druhému pohlaviu. Možno mal vysnívanú či reálnu dievčinu, nikdy jej to nepovedal, ale zobral si to so sebou, lebo je to ďalšie hrdinstvo.“

K článku priložené fotografie „listu na rozlúčku“, nachádzajúce sa v „galérii“ k článku, ktoré boli v čase začatia správneho konania dostupné na internetovom portáli cas.sk, okrem iného obsahujú čitateľné vety vraha zo Zámockej ulice vyjadrujúce jeho odhodlanie na vykonanie útoku a spokojnosť s rozhodnutím vykonať útok: „Prichádza čas, vykročím vpred von z dverí bytu a zaútočím na nepriateľa všetkým, čo mám,“ (...) „To, čo robím, robím nie pre seba. Robím to preto, lebo viem, aké plány majú naši nepriatelia. Robím to pre svoj ľud, pre svoj národ, pre svoju rasu.“ (...) „Ja som si vybral cestu boja proti židovským nepriateľom a ich kolaborantom. Som so svojou cestou spokojný, nemám žiadne výhrady.“ Ďalej boli na fotografii listu čitateľné vety, vyjadrujúce radosť z toho, že mal možnosť vykonať útok: „Sú vo mne len dve emócie: radosť z toho, že sa mi naskytla takáto príležitosť zaútočiť na tento okupačný židovský systém, a smútok z toho, že nebudem nažive na to, aby som videl svet po porážke nášho nepriateľa“. Na fotografii predmetného listu sú čitateľné aj vyjadrenia, v ktorých vrah zo Zámockej ulice mobilizuje a nepriamo podnecuje iných jednotlivcov na vykonanie ďalších podobných teroristických útokov: „Čas prestať kľačať, ale postaviť sa na vlastné nohy. Čas vykročiť vpred a bojovať, aj keby som mal byť posledný Európan, čo tak urobí. Ale ja viem, že nebudem.“

„List na rozlúčku“ vraha zo Zámockej ulice, napriek tomu, že je oveľa stručnejší ako jeho manifest, **obsahuje podobné posolstvo, aké obsahujú manifesty teroristov**. „List na rozlúčku“ okrem formulácií vyjadrujúcich páchatelovo odhodlanie, spokojnosť a radosť z teroristického útoku tiež obsahuje označenie nepriateľa – „*židovskí nepriatelia a ich kolaboranti*“, obsahuje negatívne hodnotenie súčasného systému ako „*okupačný židovský systém*“, deklaruje údajný „vznešený“ účel teroristického útoku – „*robím to pre svoj ľud, pre svoj národ, pre svoju rasu*“ a následne podnecuje na vykonanie ďalších podobných teroristických útokov. Verejné šírenie „listu na rozlúčku“ vraha zo Zámockej ulice je preto potrebné **posudzovať rovnakým spôsobom a rovnakými kritériami, ako verejné šírenie manifestu** vraha zo Zámockej ulice.

Vzhľadom na vyššie popísaný mechanizmus internetovej teroristickej propagandy a obsah „listu na rozlúčku“ možno konštatovať, že nielen manifest vraha zo Zámockej ulice, ale aj jeho „list na rozlúčku“, má v prípade jeho verejného šírenia **potenciál radikalizovať ďalších jednotlivcov, podnecovať zradikalizovaných jednotlivcov, aby páchatel'a vražd na Zámockej ulici nasledovali**, aby sa aj oni odhodlali k teroristickému útoku a utvrdiť ich v ich rozhodnutí vykonať útok, a jeho obsahom je obhajovanie a schvaľovanie teroristických útokov a násilia.

KDE – v rámci akého typu média, článku, platformy alebo obsahu bol prejav urobený

Článok bol zverejnený na spravodajskom portáli cas.sk, ktorý je určený pre najširšiu verejnosť, pričom aj spôsob spravodajského spracovania aktuálnych udalostí je taký, aby bol prístupný pre najširšiu verejnosť.

KEDY - v akej situácii a za akých okolností bol prejav urobený, vrátane otázky, či bol prejav urobený jednorazovo, opakovane alebo je neustále dostupný

Ako už bolo uvedené vyššie, z rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva vyplýva, že pri posudzovaní zverejnených materiálov je potrebné **zohľadniť slová použité v materiáli, kontext, v ktorom bol materiál uverejnený a tiež je potrebné zohľadniť spoločenské pozadie – napríklad hrozbu terorizmu a problémy spojené s predchádzaním terorizmu**. Podľa rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva *Sürek v. Turecko* č. 1 „*Súd bude venovať osobitnú pozornosť slovám použitým v článku aj kontextu, v ktorom bol uverejnený. V tejto súvislosti zohľadní pozadie prípadov, ktoré mu boli predložené, najmä problémy spojené s predchádzaním terorizmu...*“ (§ 39). V rozhodnutí *Perinçek v. Švajčiarsko* Európsky súd pre ľudské práva zdôraznil, že pri posudzovaní, či zásah do slobody prejavu bol proporcionálny a nevyhnutný v demokratickej spoločnosti, je potrebné zohľadniť „...*či boli vyhlásenia urobené v napätej politickej alebo sociálnej situácii; prítomnosť takehoto pozadia vo všeobecnosti viedla k tomu, že Súd akceptoval, že určitá forma zásahu proti takýmto vyhláseniam bola dôvodná.*“ (§ 205)

Je preto potrebné zohľadniť situáciu v Slovenskej republike a posúdiť, či „list na rozlúčku“ vraha zo Zámockej ulice (citácie z listu a autentické fotografie listu) bol účastníkom konania FPD Media, a.s. zverejnený v napätej spoločenskej situácii, ktorá by mohla odôvodniť dôkladné zvažovanie spôsobu informovania o tomto liste a prípadný záujem na odstránení „listu na rozlúčku“ (citácií z listu a autentických fotografií listu) z internetovej stránky spravodajského portálu cas.sk, a to v záujme ochrany bezpečnosti štátu a verejného poriadku.

Monitorovacia správa o stave extrémizmu v Slovenskej republike za obdobie rokov 2020 – 2021, schválená vládou SR dňa 9. novembra 2022, podáva správu o aktuálne napätej spoločenskej situácii v Slovenskej republike, o „vystupňovaní napätia a spoločenskej polarizácie“, o zvýšenej prítomnosti nenávistných prejavov, o prehĺbení polarizačných tendencií, čo sa podľa monitorovacej správy odzrkadlilo na náraste odporu obyvateľstva voči autoritám a demokratickým inštitúciám, o náraste prejavov predovšetkým pravicového extrémizmu a o náraste nápadu trestnej činnosti extrémizmu, o enormnom náraste šírenia konšpiračných a dezinformačných naratívov prostredníctvom internetu,

sociálnych sietí a telekomunikačných kanálov – v poslednej dobe najmä o príčinách vypuknutia pandémie, o spôsoboch šírenia vírusu, ako aj o možnostiach jeho využitia ako biologickej zbrane. Podľa *monitorovacej správy* náhly nárast konšpiračných naratívov počas pandémie vírusu COVID-19 mal priamy presah predovšetkým do naratívov pravicovo-extrémistických subjektov, pričom frekvencia, s akou sa tieto konšpiračné teórie neustále objavujú na extrémistických scénach naznačuje, že môžu hrať dôležitú ideologickú úlohu a fungovať ako katalyzátor v procese radikalizácie a môžu prispieť k radikalizácii smerujúcej k niektorej z foriem extrémizmu. Podľa *monitorovacej správy* modifikácie týchto naratívov na území SR pracovali počas pandémie predovšetkým s teóriami o vyhladení bielej rasy a konkrétnych národov, medzi ktoré mali Slováci patriť. Slovenské pravicovo-extrémistické subjekty vo svojej rétorike vychádzali zo zahraničných konšpiračných teórií o tzv. „Novom svetovom poriadku“ (*New World Order*) založenom na cielenom získaní nadvlády nad svetovou ekonomikou zo strany židovskej komunity, o ovládaní SR slobodomurármi, resp. o snahe vlády SR o „čipovanie“ obyvateľstva. Monitorovacia správa uvádza: „...v súčasnosti sú internet a sociálne siete nástrojmi umocňujúcimi presah týchto naratívov smerom k širokej verejnosti práve možnosťou ich okamžitého a nekontrolovateľného šírenia. (...) Pravicové extrémistické hnutia nabierajú na sile a rôznorodosti nielen doma, ale aj v zahraničí. Znepokojenie vyvoláva fakt, že v zahraničí tieto nové ideológie nachádzajú odozvu predovšetkým u mladej generácie, a to najmä vďaka ich propagande sofistikovane šírenej vo virtuálnom priestore.“ Ako bolo uvedené aj vyššie, monitorovacia správa výslovne upozorňuje na nebezpečenstvo akcelerationizmu, a to nasledovne: „Ďalším online hnutím je akcelerationizmus, príznačný najčastejšie propagáciou násilného presadzovania extrémne pravicovej ideológie ako súčasť systému bielej nadradenosti. (...) Obzvlášť nebezpečným je vystavovanie sa radikálnemu obsahu na platformách od veľmi mladého veku. Zdieľaný obsah v číťvacích miestnostiach je silne rasistický, antisemitský.“¹⁸

Pre posudzovanie, či „list na rozlúčku“ (citácie z listu a autentické fotografie listu) zverejnený na internetovej stránke spravodajského portálu cas.sk je nelegálnym obsahom v zmysle § 151 ods. 2 písm. b) a c) zákona č. 264/2022 Z. z. o mediálnych službách, ktorý podnecuje ku konaniu, ktoré napĺňa znaky niektorého z trestných činov terorizmu alebo schvaľuje konanie, ktoré napĺňa znaky niektorého z trestných činov terorizmu, **nie je podstatná skutočnosť, že od zverejnenia „listu na rozlúčku“ nebol zatiaľ spáchaný žiadny ďalší teroristický útok podobný vraždám na Zámockej ulici.** Záver o existencii spoločensky škodlivého a nebezpečného efektu zverejnenia listu možno urobiť už na základe konštatovania, že zverejnený „list na rozlúčku“ má potenciál podnecovať ku konaniu, ktoré napĺňa znaky niektorého z trestných činov terorizmu alebo že schvaľuje konanie, ktoré napĺňa znaky niektorého z trestných činov terorizmu (napr. má potenciál radikalizovať niektorých jednotlivcov a motivovať ich ku schvaľovaniu alebo priamo k príprave podobného teroristického útoku), napriek tomu, že žiadny ďalší podobný teroristický útok sa zatiaľ neudial. Z rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva *Perrin v. Spojené kráľovstvo* (rozhodnutie z 18. októbra 2005) vyplýva, že záujem štátu chrániť verejný záujem je legitímny počas celej doby verejnej prístupnosti sporného materiálu na internetovej stránke, pretože k ujme na verejnom záujme môže dôjsť zakaždým, keď ktokoľvek otvorí túto internetovú stránku.¹⁹

Vychádzajúc z vyššie uvedeného možno konštatovať, že keďže „list na rozlúčku“ vraha zo Zámockej ulice (citácie z listu a autentické fotografie listu) bol účastníkom konania FPD Media, a.s. zverejnený v napätej spoločenskej situácii, môže mať závažný negatívny vplyv na ústavou chránené verejné záujmy – bezpečnosť štátu a verejný poriadok, pričom tento možný negatívny vplyv bol zosilnený aj jeho neustálou verejnou dostupnosťou na spravodajskom portáli cas.sk.

AKO - spôsob prejavu, formulácia prejavu

¹⁸ Monitorovacia správa o stave extrémizmu v Slovenskej republike za obdobie rokov 2020 – 2021, schválená vládou SR dňa 9. novembra 2022. Dostupné na <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/27775/1>

¹⁹ Napr. Šikuta, J.: Sloboda prejavu, internet a rozvíjajúca sa judikatúra EŠLP. In: In: Vozár, J. a kol.: Sloboda prejavu v rozhodnutiach súdov. Bratislava: VEDA, 2015, s. 61.

Pri posudzovaní prípustnosti zverejnenia citácií a fotografií „listu na rozlúčku“ je dôležité posúdiť aj spôsob, akým ich účastník konania FPD Media, a.s. zverejnil. Posúdenie **spôsobu zverejnenia** citácií z „listu na rozlúčku“ a fotografií „listu na rozlúčku“ môže byť kľúčové pre záver o tom, či právo na slobodu prejavu účastníka konania FPD Media, a.s. v okolnostiach konkrétneho prípadu prevažuje nad ústavne chránenými verejnými záujmami – bezpečnosťou štátu a verejným poriadkom, resp. či má alebo nemá väčšiu váhu a dôležitosť a či citáty z listu alebo fotografie listu predstavujú alebo nepredstavujú **nelegálny obsah v zmysle § 151 ods. 2 písm. b) a c) zákona č. 264/2022 Z. z. o mediálnych službách**.

Ako už bolo uvedené vyššie, povinnosť posúdiť a zohľadniť spôsob zverejnenia „listu na rozlúčku“ výslovne vyplýva aj z vyššie uvedeného čl. 1 bodu 3 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 2021/784, ktorý znie: **„Materiál verejne šírený na vzdelávacie, novinárske, umelecké alebo výskumné účely alebo na účely predchádzania terorizmu alebo boja proti nemu vrátane materiálu, ktorým sa vyjadrujú polemické alebo kontroverzné názory v rámci verejnej diskusie, sa nepovažuje za teroristický obsah. Vykoná sa posúdenie, ktorým sa určí pravý účel daného šírenia a či sa materiál verejne šíri na uvedené účely.“** Zmysel uvedeného článku 1 bodu 3 nariadenia je bližšie objasnený recitálom 12 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 2021/784, ktorý okrem iného uvádza: *„Pri určovaní toho, či materiál, ktorý poskytuje poskytovateľ obsahu, predstavuje „teroristický obsah“ vymedzený v tomto nariadení, by sa mala zohľadniť najmä sloboda prejavu a právo na informácie, vrátane slobody a plurality médií a slobody umenia a vedeckého bádania. Najmä v prípadoch, keď poskytovateľ obsahu nesie redakčnú zodpovednosť, by sa pri každom rozhodovaní o odstránení šíreného materiálu mali zohľadňovať novinárske normy stanovené predpismi pre tlač alebo médiá v súlade s právom Únie vrátane charty. Okrem toho by sa vyjadrovanie radikálnych, polemických alebo kontroverzných názorov vo verejnej diskusii o citlivých politických otázkach nemalo považovať za teroristický obsah.“*

Ako už tiež bolo uvedené vyššie, výklad ustanovení nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 2021/784, posudzovanie, či ide o „teroristický obsah“ a zohľadnenie slobody prejavu je potrebné vykonať aj vo svetle judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva.

Z rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva **Jersild v. Dánsko** (rozhodnutie Veľkej komory z 23. septembra 1994) vyplýva, že novinári zdieľajúci alebo citujúci nenávistné prejavy iných osôb v rámci spravodajstva a publicistiky požívajú ochranu vtedy, ak sú novinári dobromyseľní, ak ich cieľom je prispieť k verejnej diskusii o danej téme legitímneho verejného záujmu a ak zároveň spracovanie príspevku je profesionálne a poskytuje objektívnu spravodajskú analýzu spoločenského problému.²⁰ V tomto rozhodnutí išlo o prípad novinára, ktorý odvysielal zostrihaný záznam interview s členmi extrémistickej organizácie obsahujúci ich rasistické a nenávistné vyjadrenia na adresu prisťahovalcov. Európsky súd pre ľudské práva v rozhodnutí **Jersild v. Dánsko** uviedol, že je potrebné zohľadniť „spôsob, akým bol pripravený príspevok..., jeho obsah, kontext, v ktorom sa vysielal, a účel programu“, pričom dôležitým faktorom hodnotenia je, „či sa predmetný príspevok, posudzovaný ako celok, z objektívneho hľadiska javil tak, že jeho cieľom bola propagácia rasistických názorov a myšlienok.“ Európsky súd pre ľudské práva zohľadnil, že príspevok bol vysielaný ako súčasť seriózneho dánskeho spravodajského programu a bol určený dobre informovanému publiku, že novinár sám neurobil tieto rasistické a nenávistné vyjadrenia, ale iba sprostredkoval ich šírenie ako televízny novinár zodpovedný za spravodajský program, že uvedenie relácie zo strany televízneho hlásateľa sa začalo odkazom na

²⁰ „Zjištění Soudu na základě jeho vlastního posouzení věci, že motivem novináře nebylo šíření rasistické propagandy, nýbrž objektivní zpravodajská analýza s cílem poskytnout veřejnosti informace o nositelích těchto barbarských názorů, a tak svým dílem přispět k formování (v případě Jersild aktuálně probíhající) veřejné debaty na téma soužití odlišných kultur, potom výrazně zvyšuje práh pro legitimní sankcionování inkriminovaného projevu. Postižení rasistického projevu, nota bene trestněprávními prostředky, bude v takové situaci možné jen tehdy, bude-li „přesvědčivě“ zdůvodněno „dostatečnými“ důvody. Jak tedy vyplývá z precedentu Jersild, novináři mohou požívat určité speciální privilegium spočívající v možnosti šířit nenávistné projevy učiněné jinými mluvčími, jež samy o sobě zcela jasně nepožívají ochranu článku 10. Základní podmínkou této svobody je absence zlé víry a naopak přítomnost motivu přispívat relevantním způsobem k debatě o určitém tématu legitimního veřejného zájmu. Toto právo však samozřejmě neznamená, že ochrany svobody projevu se může dovolávat novinář šířící v médiích své vlastní rasistické urážky, popř. někdo, kdo takovéto urážky lehkomyšlně či dokonce zlovolně opakuje po jiném. Jak bylo výše uvedeno, taková situace je v rozporu s článkem 10 ve spojení s článkem 17 Úmluvy.“ (Barinka, R.: Evropská úmluva o lidských právech a doktrína margin of appreciation. Dizertačná práca. Masarykova univerzita v Brně, 2005/2006, s. 87. Dostupné na https://is.muni.cz/th/9687/pravf_d/)

nedávne verejné diskusie a komentáre v tlači na tému rasizmu v Dánsku, a tým vyzývalo diváka, aby vnímal program v tomto kontexte a že hlásateľ oznámil, že predmetom programu bolo zaoberať sa jednotlivými aspektmi problému, a to identifikáciou určitých rasistických jedincov a zobrazením ich mentality a sociálneho zázemia. Podľa Európskeho súdu pre ľudské práva sa prostredníctvom úvodných slov televízneho hlásateľa ako aj správaním počas interview novinár „jasne dištancoval od osôb, s ktorými bolo robené interview“, napríklad tým, že ich opísal ako členov „skupiny extrémistickej mládeže“, ktorí podporujú Ku Klux Klan, a odkázal na záznamy v registri trestov niektorých z nich. Novinár tiež vyvrátil niektoré rasistické tvrdenia napríklad tým, že pripomenul, že existujú ľudia s čiernou pokožkou, ktorí majú „dôležité zamestnanie“. Súd podotkol, že príspevok, vnímaný ako celok, priniesol posolstvo, že súčasťou protispoločenského postoja členov extrémistickej organizácie sú rasistické postoje a vyhlásenia. Podľa Európskeho súdu pre ľudské práva sa preto „z celkového pohľadu nemohlo objektívne javiť, že cieľom príspevku bolo šírenie rasistických názorov a myšlienok“. Podľa súdu to bolo práve naopak – „príspevok sa jednoznačne snažil (prostredníctvom interview) odhaliť, analyzovať a zobraziť konkrétnu skupinu mladých ľudí, ktorí sú v dôsledku svojej sociálnej situácie obmedzení a frustrovaní, majú záznamy v registri trestov a násilnícke postoje, takže príspevok sa zaoberal špecifickými aspektmi veci, ktorá bola vtedy dôležitou otázkou verejného záujmu.“

V článku o vrahovi zo Zámockej ulice zverejnenom na portáli cas.sk boli použité vety a formulácie, ktoré jasne preukazujú, že autor článku vraždu na Zámockej ulici odsudzuje a odsudzuje aj názory vraha zo Zámockej ulice. V článku sa napríklad o vražde Juraja a Matúša uvádza: „Z listu, ktorý po sebe zanechal vrah zo Zámockej ulice v Bratislave, doslova mrazí. Hoci mal Juraj len 19 rokov, jeho myšlienky boli nasiaknuté rasizmom a nenávisťou k menšinám.“; „Bezprostredne po brutálnej poprave dvoch mužov patriacich k LGBTI komunite bolo jasné, že vraždiaci tínedžer sa hlásil k homofóbií a rasizmu. Na svojom profile na sociálnej sieti zverejnil manifest, ktorý mozaiku o jeho nenávisti k Židom či k menšinám dokresľuje do obľudných rozmerov.“; „To, z čoho mrazí, je fakt, že Juraj nemal žiadne výčitky svedomia.“. Článok následne obsahuje stanoviská bezpečnostného analytika, psychológa a detskej psychologičky, v ktorých je vrah zo Zámockej ulice označený za „fanatika“, ktorý „mohol byť duševne chorý“, poukazuje sa na „prázdnotu jeho života“, a na to, že jeho vzťah k okoliu bol na rozdiel od vzťahu k jeho rodine „o to chladnejší“, a poukazuje sa na to, že list pôsobí ako list „od niekoho, kto je od kolísky vychovávaný pre džihád, k vraždám, samovražedným útokom. Musel mať dobrý výplach mozgu“ alebo že „Mnohé deti, ktoré majú takéto vysoké IQ, sú sociálni impotenti a potrebujú obrovskú starostlivosť zo sociálnej stránky, lebo nie sú schopní komunikovať s bežnými ľuďmi. Je to skryté SOS, všimnite si ma, tu som, a všetci budú o mne hovoriť. O nič iné mu nešlo.“.

Z článku, posudzovaného v jeho celku, vyplýva, že jeho cieľom nebolo hanobenie národa, rasy a presvedčenia ani podnecovanie k národnostnej, rasovej a etnickej nenávisti, ale informovanie verejnosti o udalosti, ktorá je vecou verejného záujmu. Vzhľadom na vyššie citovanú judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (*Jersild v. Dánsko*) a vzhľadom na spôsob, akým bol pripravený článok a na jeho obsah a kontext je zrejmé, že **článok nenapĺňa znaky trestného činu hanobenia národa, rasy a presvedčenia podľa § 423 ods. 1 Trestného zákona ani trestného činu podnecovania k národnostnej, rasovej a etnickej nenávisti podľa § 424 ods. 1 Trestného zákona.**

Na druhej strane je však potrebné posúdiť, či citácie a autentické fotografie „listu na rozlúčku“ zverejnené na internetovom portáli cas.sk nie sú nelegálnym obsahom, ktorý „podnecuje ku konaniu, ktoré napĺňa znaky niektorého z trestných činov terorizmu“ alebo „schvaľuje konanie, ktoré napĺňa znaky niektorého z trestných činov terorizmu“ v zmysle § 151 ods. 2. písm. b) a c) zákona č. 264/2022 Z. z. o mediálnych službách.

V rozhodnutí ***Sürek v. Turecko č. 3*** (rozhodnutie Veľkej komory z 8. júla 1999) Európsky súd pre ľudské práva konštatoval, že hoci sloboda prejavu sa vzťahuje aj na „informácie“ alebo „myšlienky“, ktoré útočia, šokujú alebo znepokojujú, **sloboda prejavu sa nevzťahuje na informácie a myšlienky, ktoré podnecujú k násiliu.** V rozhodnutí sa uvádza: „Súd konštatuje, že dôvody, ktoré štát uviedol v súvislosti s odsúdením sťažovateľa, sú relevantné a dostatočné na to, aby odôvodnili zásah do sťažovateľovho práva na slobodu prejavu. Súd opakuje, že samotná skutočnosť, že „informácie“ alebo

*„myšlienky“ útočia, šokujú alebo znepokojujú, nepostačuje na odôvodnenie tohto zásahu (...). **O čo však ide v tomto prípade, je podnecovanie k násiliu.***“ (§ 40)

Ako bolo uvedené vyššie, z rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva vyplýva, že ak ide o prejavy resp. šírenie informácií a materiálov, ktoré podnecujú násilie, **majú štátne orgány širšiu mieru úvahy** vo vzťahu k tomu, aké opatrenia je potrebné prijať proti šíreniu takýchto informácií a materiálov. Napríklad podľa rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva *Sürek v. Turecko* č. 1 „**ak takéto vyjadrenia podnecujú k násiliu voči jednotlivcovi, verejnému činiteľovi alebo časti obyvateľstva, štátne orgány majú pri skúmaní potreby zásahu do slobody prejavu širší priestor na uváženie.**“ (§ 61)

Z rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva vyplýva, že pri posudzovaní zverejnených materiálov je potrebné **zohľadniť slová použité v materiáli, kontext, v ktorom bol materiál uverejnený a tiež je potrebné zohľadniť spoločenské pozadie – napríklad hrozbu terorizmu a problémy spojené s predchádzaním terorizmu.** Napríklad podľa rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva *Sürek v. Turecko* č. 1 „**Súd bude venovať osobitnú pozornosť slovám použitým v článku aj kontextu, v ktorom bol uverejnený. V tejto súvislosti zohľadní pozadie prípadov, ktoré mu boli predložené, najmä problémy spojené s predchádzaním terorizmu...**“ (§ 39) Ako už bolo uvedené vyššie, aj v rozhodnutí *Perinçek v. Švajčiarsko* Európsky súd pre ľudské práva zdôraznil, že pri posudzovaní, či zásah do slobody prejavu bol proporcionálny a nevyhnutný v demokratickej spoločnosti, je potrebné zohľadniť „...**či boli vyhlásenia urobené v napätej politickej alebo sociálnej situácii; prítomnosť takéhoto pozadia vo všeobecnosti viedla k tomu, že Súd akceptoval, že určitá forma zásahu proti takýmto vyhláseniam bola dôvodná.**“ (§ 205)

Z rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva tiež vyplýva, že **ak médiá zverejnia materiál podnecujúci násilie a nenávisť, alebo obhajujúci násilie (ktoré tým nepriamo podnecujú k násiliu) a ktorého autorom nie sú samotní novinári, ale iná osoba, a to navyše počas napätej alebo konfliktnej situácie, tak podliehajú prísnejším povinnostiam a zodpovednosti** pri rozhodovaní, či takýto materiál zverejniť (napr. *Sürek v. Turecko* č. 1, § 63; *Rouillan v. Francúzsko* § 66).

V rozhodnutí *Sürek v. Turecko* č. 1 (rozhodnutie Veľkej komory z 8. júla 1999) išlo o prípad, kedy vydavateľ časopisu zverejnil dva čitateľské listy, ktoré prudko odsúdili vojenské akcie zo strany tureckých orgánov v juhovýchodnom Turecku, pričom tieto listy obsahovali výrazy ako „*fašistická turecká armáda*“, „*turecký vraždiaci gang*“, „*najatí zabijaci imperializmu*“, „*masakry*“, „*brutalita*“ a „*vraždenie*“ a tiež napríklad nasledovné formulácie: „*Kurdsí ľudia, ktorí sú vytrhnutí zo svojich domovov a svojej vlasti, nemajú čo stratiť. Ale môžu veľa získať. (...) Ale ako si ľudia čoraz viac uvedomujú, čo sa deje, ako sa prebúdzajú, ako sa postupne učia postaviť sa za svoje práva a myšlienka že „ak nám to nedajú, potom si to zoberiem násilím“ postupne kľúči v mysliach ľudí a rastie silnejšie deň po dni, bude zjavne pokračovať aj vraždenie...*“. Európsky súd pre ľudské práva rozhodol, že obmedzenie slobody prejavu vydavateľa časopisu bolo oprávnené a v rozhodnutí uviedol: „...**je tu jasný zámer stigmatizovať druhú stranu konfliktu označeniami ako „fašistická turecká armáda“, „turecký vraždiaci gang“ a „najatí zabijaci imperializmu“ popri odkazovaní na „masakry“, „brutalitu“ a „vraždenie“.** Podľa názoru Súdu **sú predmetné listy výzvou na krvavú pomstu, útočia na základné emócie a ešte viac utužujú už vžitú predsudky, ktoré sa prejavili v násilí prinášajúcom smrť.** Okrem toho treba poznamenať, že listy boli uverejnené v kontexte bezpečnostnej situácie v juhovýchodnom Turecku, kde od roku 1985 prepukali vážne nepokoje medzi bezpečnostnými silami a členmi PKK, ktoré viedli k veľmi veľkým stratám na životoch a zavedeniu výnimočného stavu vo väčšine regiónu (...). V takomto kontexte musí byť **obsah listov považovaný za schopný podnecovať k ďalšiemu násiliu v regióne** tým, že vnucuje hlbokú a iracionálnu nenávisť voči tým, ktorí sú označení za zodpovedných za údajné zverstvá. **Čitateľovi sa komunikuje posolstvo, že uchýlenie sa k násiliu je nevyhnutným a odôvodneným spôsobom sebaobrany voči agresorovi.**“ (§ 62) K zodpovednosti vydavateľa časopisu za zverejnenie listov súd uviedol: „**Aj keď je pravda, že sťažovateľ sa osobne nehlásil k názorom obsiahnutým v listoch, napriek tomu poskytol ich pisateľom mediálny priestor na vyvolávanie násillia a nenávisti.** (...) Z tohto dôvodu sprostredkovane podliehal „povinnostiam a zodpovednostiam“, ktorým podlieha redakčný a novinársky personál časopisu pri zhromažďovaní a šírení informácií smerom k verejnosti a ktoré majú ešte väčší význam v situáciách konfliktu a napätia.“ (§ 63).

Povinnosť médií **dôkladne zvažovať spôsob informovania o teroristických útokoch a o dokumentoch**, ktorých autorom sú teroristi a ktoré slúžia na rozširovanie myšlienok teroristov a podnecovanie iných jednotlivcov k ďalším teroristickým útokom, zdôrazňuje aj odborná literatúra týkajúca sa novinárskej etiky. Novinár Václav Moravec v publikácii „Proměny novinářské etiky“ uvádza, že terorizmus je vyhranenou formou komunikácie s verejnosťou, ktorá pozostáva zo štyroch zložiek: „První je odesílatel poselství (transmitter), jímž je vždy terorista, nebo teroristická organizace. Druhým činitelem je terč úderů (target), jímž jsou mrtví a ranění lidé, kteří mají tu osudovou smůlu, že jsou v nesprávnou chvíli na nesprávném místě. Právě tento činitel tvoří civilní obyvatelstvo jako potenciální oběť jakýchkoliv teroristických útoků. Třetím činitelem je poselství (message), které je vždy určeno těm, kdo rozhodují o politice napadených států. A okruh činitelů uzavírá reakce zastrašovaného (feed-back), jež je výsledkem politického vyhodnocování.“ Václav Moravec v publikácii ďalej uvádza: „Není pochyb, že média (především síťová digitální) se stala jedním z nástrojů teroristů. Američtí teoretici Philip Seib a Dana Janbeková (2011) označují pomocí metafory média a medializaci za kyslík terorismu. Teroristé si jsou v rámci svých propagandistických cílů vědomi schopnosti médií vnášet strach a hněv mezi široce rozptýlené publikum. Když zpravodajská média pokrývají akce teroristů, poskytují jim publicitu a legitimitu. (...) teroristické útoky usilují o mediální pozornost, která kvůli jejich tragičnosti a dramatickosti zvyšuje zájem recipientů o příjem medializovaných obsahů. (...) Teroristé plánují své akce s ohledem na mediální logiku a pokrytí. (...) S ohledem na výše popsanou symbiotičnost vztahu terorismu a médií nastávají pro novináře pokrývající teroristické akce následující etická dilemata...

- senzacechtivost a bulvarizace – zmínili jsme již, že vysoká míra tlaků na žurnalistiku daná značnou konkurencí v mediální krajině, resp. požadavek co největší sledovanosti a čtenosti nahrává dramatickému a širokému pojmání zpravodajství o teroristických činech. Upřednostňování rychlosti zveřejňování informací před jejich přesností a kontextem nahrává šíření psychologického teroru. Takové pojetí zpravodajství, včetně ikonických obrazů distribuovaných prostřednictvím sociálních sítí, které následně využívají i tradiční média, můžeme označit za terorizování veřejnosti mediálním terorem. (...) Uměřené referování, zasazení informací do kontextu, nevyužívání záběrů pořízených teroristy, nešíření paniky – to je výčet některých z mnoha preventivních kroků proti rozvoji kaskády dostupnosti a psychologickému terorismu, s nimiž teroristé a teroristické skupiny kalkulují; (...)
- rizika využívání platform participativní žurnalistiky – rychlost a dostupnost fotografií a videí teroristických činů na sociálních sítích, popř. platformách participativní žurnalistiky svádí novináře k jejich využití a publikaci... Teroristé počítají s tím, že uměřené referování, vyhýbání se vizualizací důsledků teroristických činů dostává kvalitní žurnalistiku do defenzivy, protože ta následně čelí obviňování publika z cenzury. Novinári by se měli pokoušet vysvětlit veřejnosti, že publikace záběrů z teroristických akcí jen proto, že jsou k dispozici, je součástí komunikační strategie teroristů.“²¹

Čo sa týka spôsobu zverejnenia listu, treba tiež zohľadniť, že citácie a autentické fotografie „listu na rozlúčku“ **boli zverejnené prostredníctvom internetu a sú voľne dostupné na internetovej stránke** (resp. boli dostupné). Európsky súd pre ľudské práva v rozhodnutí **Kilin v. Rusko** o informáciách šírených na internete uvádza: „Riziko ujmy, ktoré predstavuje obsah a komunikácia na internete pre uplatňovanie a vyžívanie ľudských práv a slobôd, môže byť vyššie ako riziko, ktoré predstavuje tlač, keďže „nelegálne prejavy“, vrátane nenávistných prejavov a výziev k násiliu, sa môžu šíriť tak ako nikdy predtým, celosvetovo, v priebehu niekoľkých sekúnd a niekedy zostávajú trvalo dostupné online na internete (...). Zároveň sa dosah, a teda potenciálny vplyv vyhlásenia zverejneného na internete, ktoré si prečíta malý počet čitateľov (alebo sledovateľov na sociálnych médiách) a vplyv vyhlásenia zverejneného na mainstreamových alebo vysoko navštevovaných webových stránkach, môže líšiť. Pre posúdenie potenciálneho vplyvu prejavu zverejneného na internete môže byť dôležité určiť rozsah jeho dosahu na verejnosť.“ (rozhodnutie z 11. mája 2021, § 78) „List na rozlúčku“ je kedykoľvek verejne dostupný pre akúkoľvek osobu na internetovom spravodajskom portáli cas.sk (resp. jeho fotografia bola

²¹ Moravec, V.: Proměny novinářské etiky. Praha: Academia, 2021, s. 271 a nasl.

dostupná). Internetový spravodajský portál cas.sk je podľa dát z februára 2023 siedma najnavštevovanejšia webstránka na Slovensku, pričom vo februári 2023 ju navštívilo 1 900 916 unikátnych používateľov a zaznamenala 115 332 211 zobrazení stránky.²² Článok obsahujúci „list na rozlúčku“ je zároveň možné ľahko ďalej šíriť a zdieľať, napríklad aj na sociálnych sieťach. Tieto skutočnosti **výrazne zosilňujú možný negatívny účinok posolstva** obsiahnutého v „liste na rozlúčku“.

Vychádzajúc z vyššie uvedeného možno konštatovať, že účastník konania FPD Media, a.s. zverejnením citátov z listu a fotografií listu poskytol myšlienkam vraha zo Zámockej ulice mediálny priestor. Vzhľadom na vyššie opísaný mechanizmus teroristickej propagandy môžu zverejnené manifesty teroristov a tiež aj ich „listy na rozlúčku“ podnecovať k ďalším teroristickým útokom aj bez toho, aby mali médiá úmysel podnecovať alebo schvaľovať trestné činy terorizmu. Účastník konania FPD Media, a.s. preto v zmysle judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva podliehal osobitným „povinnostiam a zodpovednostiam“ pri šírení informácií smerom k verejnosti (ktoré majú ešte väčší význam v situáciách spoločenského napätia) a **mal dôkladne zvážiť, akým spôsobom bude o „liste na rozlúčku“ informovať**.

Pri informovaní o „liste na rozlúčku“ účastníkom konania FPD Media, a.s. možno rozlíšiť **dva spôsoby informovania**, ktoré účastník konania zvolil – **1. zverejnenie citátov** z „listu na rozlúčku“ v texte článku, ktoré boli sprevádzané novinárskymi komentármi autora článku a následne aj stanoviskami troch odborníkov (bezpečnostného analytika, psychológa a detskej psychologičky) a **2. zverejnenie fotografií** „listu na rozlúčku“ v prílohe (galérii) k článku.

Čo sa týka **citátov z „listu na rozlúčku“**, možno konštatovať, že vzhľadom na to, že citáty boli sprevádzané novinárskymi komentármi autora článku, v ktorých odsúdil teroristický útok vraha zo Zámockej ulice a jeho myšlienky obsiahnuté v „liste na rozlúčku“, a následne aj stanoviskami troch odborníkov (bezpečnostného analytika, psychológa a detskej psychologičky), článok bol hlbšou analýzou listu a motivácie vraha zo Zámockej ulice a účelom zverejnenia citátov z listu bolo hlbšie analyzovať a vysvetliť motiváciu a duševné pochody vraha a jeho nebezpečné idey. Zároveň, hlbšia analýza „listu na rozlúčku“, motivácie vraha a jeho ideí poukázala na zhubnosť jeho myšlienok a jeho deštruktívny mentálny svet, a preto mohlo zverejnenie takejto hlbšej analýzy znížiť schopnosť citátov z listu podnecovať ďalšie teroristické útoky. Zverejnenie citátov z listu, vzhľadom na spôsob ich zverejnenia, splnilo účel článku informovať o motivácii a škodlivých ideách vraha zo Zámockej ulice.

Čo sa týka **fotografie „listu na rozlúčku“**, možno konštatovať, že samotné zverejnenie fotografií listu už nebolo nevyhnutné na informovanie verejnosti o motivácii a škodlivých ideách vraha zo Zámockej ulice – na informovanie postačovalo zverejnenie citátov z listu v texte článku (spolu so stanoviskami odborníkov). Účastník konania FPD Media, a.s. mohol posolstvo, ktoré chcel odovzdať čitateľom, vyjadriť v samotnom texte článku. Zverejnenie fotografií listu v prílohe (galérii) k článku teda už nemalo veľký informačný význam a dá sa predpokladať, že zverejnenie fotografie listu ako „autentického materiálu“ vlastnoručne napísaného vrahom slúžilo najmä na pritiahnutie pozornosti čitateľov a zvýšenie čítanosti článku. Navyše, fotografia „listu na rozlúčku“ bola stiahnuteľná a uložitelná ako samostatný súbor a bola ľahko šíriteľná ďalej, a to bez hlbšej analýzy a stanovísk odborníkov, ktoré boli uvedené v texte článku. Treba tiež zohľadniť skutočnosť, že vzhľadom na mechanizmus teroristickej propagandy a spôsob fungovania internetových chatov a fór, na ktorých sa teroristi sieťujú a radikalizujú, môže fotografia „listu na rozlúčku“ slúžiť aj ako akási „memorabilia“ alebo „relikvia“, ktorá pre podporovateľov a fanúšikov teroristu môže mať pamätný význam a motivačný účinok.

²² Článok „Návštevnosť webov vo februári: Najkratší mesiac v roku na slovenskom internete neprekvapil, dominantné weby si držia pozície“ z 2. 3. 2023, dostupný na <https://openiazoch.zoznam.sk/technologie/navstevnost-webov-vo-februari-najkratsi-mesiace-v-roku-na-slovenskom-internete-neprekvapil-dominantne-weby-si-drzia-pozicie/>

Záver vzájomného váženía slobody prejavu a verejného záujmu na ochrane bezpečnosti štátu a verejného poriadku

Vychádzajúc z vyššie uvedených východísk možno konštatovať, že vzhľadom na vyššie opísaný mechanizmus teroristickej propagandy, kedy už len samotné zverejnenie manifestov teroristov alebo ich „listov na rozlúčku“ môže mať objektívne radikalizačný a motivačný efekt na ďalších možných páchateľov teroristických útokov (bez ohľadu na úmysel tých, čo manifest alebo „list na rozlúčku“ zverejnili), vzhľadom na zverejnenie na voľne dostupnej internetovej stránke a vzhľadom na napätú spoločenskú situáciu na Slovensku možno konštatovať, že **zverejnenie fotografií „listu na rozlúčku“ takým spôsobom**, ako to urobil účastník konania FPD Media, a.s. na internetovom portáli cas.sk, **objektívne zvyšuje riziko vykonania ďalších teroristických útokov** (resp. „spôsobuje nebezpečenstvo spáchania jedného alebo viacerých takýchto trestných činov“ v zmysle čl. 2 ods. 7 písm. a) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/784), a to napriek tomu, že úmyslom účastníka konania FPD Media, a.s. nebolo podnecovať ku konaniu, ktoré napĺňa znaky niektorého z trestných činov terorizmu ani schvaľovať takéto konanie a že účastník konania v texte článku teroristický čin výslovne odsúdil. V tomto prípade je teda rozhodujúci objektívny účinok zverejneného obsahu - t.j. skutočnosť, že samotný zverejnený obsah objektívne podnecuje ku konaniu, ktoré napĺňa znaky niektorého z trestných činov terorizmu resp. schvaľuje takéto konanie.

Účastník konania FPD Media, a.s. však využil možnosť informovať o „liste na rozlúčku“ vraha zo Zámockej ulice aj iným spôsobom, a to zverejnením **citátov z listu**, ktoré boli sprevádzané novinárskymi komentármi autora článku, v ktorých odsúdil teroristický útok vraha zo Zámockej ulice a jeho myšlienky obsiahnuté v liste, a následne aj stanoviskami troch odborníkov (bezpečnostného analytika, psychológa a detskej psychologičky). Zverejnenie citátov z „listu na rozlúčku“ takýmto spôsobom možno považovať za využitie práva, ktoré vyplýva z čl. 1 bodu 3 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 2021/784, ktorý znie: *„Materiál verejne šírený na vzdelávacie, novinárske, umelecké alebo výskumné účely alebo na účely predchádzania terorizmu alebo boja proti nemu vrátane materiálu, ktorým sa vyjadrujú polemické alebo kontroverzné názory v rámci verejnej diskusie, sa nepovažuje za teroristický obsah.“*

Na základe vyššie uvedených východísk a úvah možno konštatovať, že vzhľadom na **obsah „listu na rozlúčku“** vraha zo Zámockej ulice, ktorým je obhajoba a ospravedlňovanie vražd a teroristického útoku a nepriame podnecovanie na spáchanie podobných teroristických útokov, vzhľadom na špecifický **mechanizmus šírenia teroristickej propagandy**, radikalizácie a motivácie extrémistov k ďalším teroristickým útokom, v rámci ktorého je šírenie manifestov a „listov na rozlúčku“ na internete významnou súčasťou teroristickej propagandy, vzhľadom na **napätú spoločenskú situáciu** na Slovensku, a vzhľadom na vyššie opísaný **spôsob zverejnenia fotografií „listu na rozlúčku“**, ako aj vzhľadom na to, že účastník konania FPD Media, a.s. **o „liste na rozlúčku“ informoval aj iným spôsobom** (zverejnením citátov z listu v texte článku sprevádzaných novinárskym komentárom a stanoviskom odborníkov) a tak realizoval svoje právo na slobodu prejavu a šírenie informácií, **v prípade zverejnenia fotografií „listu na rozlúčku“ prevažuje verejný záujem na ochrane bezpečnosti štátu a verejného poriadku nad slobodou prejavu** účastníka konania a jeho právom zverejniť fotografie listu v rozsahu a spôsobom, akým to urobil na spravodajskom portáli cas.sk.

Vychádzajúc z vyššie uvedeného teda možno konštatovať, že fotografie „listu na rozlúčku“ vraha zo Zámockej ulice zverejnené na internetovom portáli cas.sk **sú nelegálnym obsahom v zmysle § 151 ods. 2 písm. b) a c) zákona č. 264/2022 Z. z. o mediálnych službách**, pretože podnecujú ku konaniu, ktoré napĺňa znaky niektorého z trestných činov terorizmu, ako aj schvaľujú konanie, ktoré napĺňa znaky niektorého z trestných činov terorizmu.

Zároveň možno konštatovať, že fotografie „listu na rozlúčku“ vraha zo Zámockej ulice zverejnené na internetovom portáli cas.sk sú aj „teroristickým obsahom“ v zmysle čl. 2 ods. 7 písm. a) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/784 o riešení šírenia teroristického obsahu online, pretože ide o materiál, ktorý podnecuje na spáchanie niektorého z trestných činov terorizmu uvedených v článku 3 ods. 1 písm. a) až i) smernice (EÚ) 2017/541 (konkrétne útoku na život osoby, ktoré môžu spôsobiť

smrť ako aj útoku na fyzickú integritu osoby), keďže tento materiál, priamo alebo nepriamo, okrem iného glorifikáciou teroristického činu, obhajuje páchanie trestných činov terorizmu, a tým spôsobuje nebezpečenstvo spáchania jedného alebo viacerých takýchto trestných činov.

Vzhľadom na vyššie uvedené východiská, zohľadnenie slobody prejavu a jej limitov, judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva a vykonaný test proporcionality nie je možné zverejnenie fotografií „listu na rozlúčku“ považovať za využitie práva vyplývajúceho z čl. 1 bodu 3 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 2021/784 – t.j. fotografie „listu na rozlúčku“ nie je možné zverejniť ani v zmysle výnimky obsiahnutej v tomto nariadení „na vzdelávacie, novinárske, umelecké alebo výskumné účely alebo na účely predchádzania terorizmu alebo boja proti nemu“.

Keďže účastník konania FPD Media, a.s., svoju slobodu prejavu a právo na šírenie informácií o „liste na rozlúčku“ realizoval zverejnením citátov z listu spolu s novinárskym komentárom autora článku a stanoviskami odborníkov, požiadavka na odstránenie fotografií „listu na rozlúčku“ z internetového portálu cas.sk nie je neprimeraným zásahom do slobody prejavu účastníka konania.

* * *

Z vyššie uvedenej právnej analýzy teda vyplýva, že fotografie „listu na rozlúčku“ vraha zo Zámockej ulice, ktoré zverejnil účastník konania FPD Media, a.s. na internetovom portáli cas.sk, sú nelegálnym obsahom v zmysle § 151 ods. 2 písm. b) a c) zákona č. 264/2022 Z. z. o mediálnych službách.

Po preverení obsahu internetovej stránky <https://www.cas.sk/clanok/2728899/juraj-19-zanechal-list-na-rozlucku-co-podla-odbornikov-hovoria-o-vrahovi-zo-zamockej-jeho-posledne-slova/>, na ktorej bol predmetný článok zverejnený, bolo zistené, že z Galérie k článku „Juraj († 19) zanechal list na rozlúčku: Čo podľa odborníkov hovoria o vrahovi zo Zámockej jeho posledné slová?“ boli odstránené fotografie „listu na rozlúčku“, ktoré sa tam pôvodne nachádzali a ktoré boli pôvodne k článku priložené.

Konanie vo veci zamedzenia šírenia nelegálneho obsahu č. REO-RPMS/2023/00126 bolo začaté z vlastného podnetu Rady v zmysle § 152 ods. 3 zákona č. 264/2022 Z. z., podľa ktorého konanie vo veci zamedzenia šírenia nelegálneho obsahu regulátor začne aj vtedy, keď z vlastnej činnosti získa informáciu o existencii nelegálneho obsahu a vec neznesie odklad. Účelom konania vo veci zamedzenia šírenia nelegálneho obsahu podľa § 152 zákona č. 264/2022 Z. z. je odstránenie, zamedzenie verejnej prístupnosti resp. zamedzenie šírenia nelegálneho obsahu. Keďže možný nelegálny obsah (fotografie „listu na rozlúčku“) už nie je na internetovej stránke účastníka konania verejne prístupný a nie je šírený, pokračovanie v správnom konaní vo veci zamedzenia šírenia nelegálneho obsahu nie je účelné.

Podľa § 30 ods. 1 písm. h) zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní správny orgán konanie zastaví, ak odpadol dôvod konania začatého na podnet správneho orgánu.

Vzhľadom na vyššie uvedené navrhujeme správne konanie č. REO-RPMS/2023/00126 zastaviť, keďže odstránením možného nelegálneho obsahu (fotografií „listu na rozlúčku“) odpadol dôvod konania začatého na podnet Rady.